Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Гаргажа эхилһэнэй 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 159 (15782) | 1981 оной июлиин 10, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

АРАДАЙ ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИИЕ ХАРЮУЛАН

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые үндэһэлэн Россин экономическэ ба социальна хүгжэлтын талаар арадай депутадуудай Советүүдэй бэелүүлхэ харюусалгатай зорилгонууд Россин Федерацин арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин хэлэлсэгдэнэ. Энэ сесси июлиин 8-да Москвагай Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлбэ.

Депутадууд В. В. Гришаняй, А. П. Кириленкын, А. Я. Пельшын, Г. В. Романовай, М. А. Сусловай, Б. Н. Пономаревой, М. С. Соломенцевай, М. В. Зимяниной, К. В. Русаковой ерэжэ һуухада, депутадууд болон айлшад халуунаар угтаба.

[illegible]

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые үндэһэлэн Россин Федерациин ажалшадай ажалай асари ехэ ... [illegible]

Россин экономическэ ба социальна хүгжэлтын ... [illegible]

Депутадуудай: Первоуральскын ... заводой ... [illegible], РСФСР-эй ... министр Г. Г. Вайцур, Краснодарай хизаарай Динскэ районой «Агроном» совхозой отделениин дарга И. П. Беляева, Карачаево-Черкесскэ автономито областиин арадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ И. Хубиев, Мурманск хотын 27-дохи дунда һургуулиин багша Л. В. Геращенко, КПСС-эй Тамбовско обкомой секретарь А. Л. Кочетков, Костромской областиин Макарьевска районой «Красное знамя» колхозой комплексно бригадын бригадир Г. А. Толмачева, арадай депутадуудай Ульяновска городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ А. В. Ивашкин гэгшэд элидхэл тушаа үгэ хэлэлсэбэ.

[illegible]

Удаань РСФСР-эй Верховно Соведэй хуули hанамжалан дурадхагша комиссиин түрүүлэгшэ В. Ф. Малов «РСФСР-эй суудай байгуулалта тухай», «РСФСР-эй районно (городской) арадай суудуудай hунгалта тухай», «РСФСР-эй районно (городской) арадай судьянар болон арадай заседательнуудые дуудажа бусааха гурим тухай» РСФСР-эй хуулинуудай проектнүүд тухай элидхэл хэбэ.

[illegible]

Арадай судьянар болон арадай заседательнуудай hунгаха гуримые тус проект ... [illegible]

хэлэн дээрэ суудэй хэрэгые ябуулха ба Конституцяар хараалагдаһан бусад шухала гол ёһонууд саашадань хүгжөөгдэнэ.

Проект суудуудэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдые үргэдхэхые хараална, эдэниие эмхидхэн хүтэлбэрилхэ талаар юстициин органуудай ажал ябуулгын асуудалнуудые тааруулан табина, арадай заседательнуудай эрхын дүримые тодорхойлно. Тиигэжэ арадай заседательнуудай тэдэниие һунгаһан һунгагшадай ба органуудай урда тоосожо байхые хараална. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй баталһан дүримөөр тодорхойлогдоһон зорилгонуудтай, ажал ябуулгын гуримтай арадай заседательнүүдай совет тухай статья проектдэ оруулагдаһан байна.

«РСФСР-эй районно (городской) арадай суудуудэй һунгалта тухай» хуулиин проект арадай суудуудэй һунгалтые эмхидхэхэ, үнгэргэхэ демократиие саашадань гүнзэгырүүлгэдэ, эдэнэй ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулгада шухала удха шанартай байна гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлбэ.

Арадай судьянар болон арадай заседательнуудые һунгаха гуримые тус проект ёһотойл демократическа үндэһэ һуури дээрэ батадхана.

Автономито республикануудай Верховно Советүүдэй Президиумүүдэй, арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй бэелүүлдэг арадай судьянарай һунгалтын эмхидхэгдэдэг мүнөө хүсэндөө байһан хуулиһаа илгаань юуб гэхэдэ, нийтын эмхинүүдэй, ажалша коллективүүдэй, сэрэгэй частьнуудта сэрэгэй албатадай суглаануудай түлөөлэгшэдһөө бүридүүлэгдэдэг һунгуулиин комиссинууд арадай судьянарые һунгаха һунгалта үнгэргэхыень хараална.

Һунгуулиин участогуудые байгуулгын мүнөөнэй гурим хуулиин проект соо гол түлэб сахигдана. Гэхэтэй хамта һунгуулиин участогуудай байгуулагдаха, һунгуулиин комиссинуудай олошоруулагдаха аргатай объектнүүдэй тоо үргэдхэгдэхэ байна. Участково комиссинуудһаа гадна, арадай судьянарые һунгаха районно, городской һунгуулиин комисси эмхидхэн байгуулга проектээр хараалагдана. Дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые бүридхэлдэ абалга, һунгуулиин округ бүхэндэ болоһон һунгалтын дүнгүүдые тодорхойлолго, һунгалтын дүнгүүдые согсололго гэхэ мэтэ уялганууд тэрэндэ даалгагдадаг. Мүнөө хүсэндөө байһан хуулиин үндэһөөр арадай депутадуудай районно, городской Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд иимэ эрхэ түлөөлэлгэнүүдые бэелүүлдэг байна.

«РСФСР-эй районно (городской) арадай суудуудэй арадай судьянар болон арадай заседательнуудые дуудажа бусааха гурим тухай» хуулиин проектые найруулхадаа, хэрбээ этигэл найдабариинь тэдэнэй харюулаагүй байгаа һаань, эдэниие болзорһоонь урид дуудан бусаажа шадаха һунгагшадайнгаа урда арадай судьянар болон арадай заседательнуудай харюусалгые тодорхойлдог социалис демократизмын гол дүримүүдэй нэгэниинь энээн дотор баталхагдана гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Арадай судьянар болон арадай заседательнуудта кандидадуудые дэбжүүлдэг нийтын эмхинүүдтэ, ажалша коллективүүдтэ, сэрэгэй албатадай суглаануудта, мүн арадай заседательнууд түшаа — эдэнэй ажаһуудаг газар нютагуудтахи һунгагшадай суглаануудта иимэ эрхэ олгогдоно. Арадай судья болон арадай заседателиие дуудажа бусааха тухай шиидхэбэри суглаанууд дээрэ нюуса бэшээр дуугаа үгэлгөөр абтадаг.

Эдэ хуулинуудые баталан абалга социалис демократиие хүгжөөлгэдэ үшөө нэгэ алхам болоно гэжэ В. Ф. Малов үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Россин Федерациин суудуудэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулгада, эдэнэй үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлгэдэ шэнэ хуулинуудай нүлөөлхэ байһаниинь арсашагүй.

* * *

«РСФСР-эй суудэй байгуулалта тухай», «РСФСР-эй районно (городской) арадай суудуудэй һунгалта тухай», «РСФСР-эй районно (городской) арадай суудуудэй арадай судьянар болон арадай заседательнуудые дуудажа бусааха гурим тухай» хуулинуудые, дурсагдаһан хуулинуудые хүсэндэнь оруулха гурим тухай Россин Федерациин Верховно Соведэй тогтоолые сесси нэгэн дуугаар баталан абаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. П. Нешков РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай элидхэл хээ.

Депутадууд Указуудые батална, зохихо хуулинууд болон тогтоолнуудые абаба.

Энээгээр сесси хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА ДЭБЖЭЛТЫН АША ТУҺАДА

«Правда» газетын үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түбэй органуудай түлөөлэгшэдэй уулзалга хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдаһан термоядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө идэбхитэйгээр, эрид шууд тэмсэхэ гээшэ тон шухала гээд уулзалгада хабаадаһан бүхы хүнүүдэй нэгэн һанал байһаниинь хөөрэлдөөнэй үедэ элирээ. Энэ хэрэгтэ коммунис хэблэл шухала үүргэ дүүргэжэ шадаха, дүүргэхэ зэргэтэйшье гээд тэмдэглэгдэһэн байна.

Уулзалгада хабаадаһан олон хүнүүд өөһэдынгөө партинуудай һанал бодолые мэдүүлэн, КПСС-эй XXVI съездын дэбжүүлһэн 80-яад онуудта эб найрамдал бэхижүүлхэ программын тон ехэ удха шанар тухай хэлэхэдээ, энэ программа хадаа дэлхэйн дайе зайсуулан сараха бодото харгы замуудые, арга боломжонуудые заажа үгэнэ гэжэ онсолон тэмдэглээ. Дайнай аюулые зайсуулхын түлөө тэмсэл хадаа бүхы оронуудта, бүхы арадуудта, бүхы компартинуудта айхабтар шухала удха шанартай гээд үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүд заахан байна.

Өөһэдынгөө түлөөлдэг хэблэлэй органуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлөө халан абалсаха зуураа социализмын үг зорилгонууд болон бодото ябуулгые, социалис оронуудай болон коммунис партинуудай уласхоорондын политикын эб найрамдалта шэглэл хазагайруулхые оролдодог коммунизмда харша номнолой тон шэнэ арганиудта үндэһэ баримтатай сохилто саг дары үгэхэ шухала гэжэ уулзалгада хабаадагшад онсолон мэдүүлһэн байна.

Коммунис хэблэлэй түлөөлэгшэд аха дүү партинуудай хэблэлэй органуудай хоёр ба олон талын харилсаа холбооной удха шанарые онсолон тэмдэглээ.

(ТАСС).

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫЕ—ЭМХИТЭЙГЭЭР

Бүхы орон дотор үбһэ хуряалга түлэг дундаа оробо. СССР-эй ЦСУ-гай июлиин 6-най мэдээнэй ёһоор, колхоз, совхозуудта, ажахынууд хоорондын предприятинуудта 35 шахуу миллион гектар дээрэһээ таримал ба нуга сабшалангай ногоон хуряагдаад байнхай. 22,5 миллион тонно үбһэн һурилэгдөө. 30 миллион гаран тонно сенаж, 12 миллион шахуу тонно силос дарагдаа. 2,4 миллион шахуу тонно витаминта ногооной гурил ба бусад хуурай тэжээл бэлэдхэгдөө.

—Зарим урдахи нютагуудай ажахынуудта таряа хуряалгын эхилээшье һаань, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ һаатанагүй, — гээд СССР-эй Минсельхозой тэжээлэй главкын начальник А. Ольяшев хэлэнэ. —Үнгэрһэн долоон хоногто 9,2 миллион гектарай талмай дээрэһээ үбһэн хуряагдаа. Россин Федерациин болон Казахстанай колхоз, совхозуудта тэжээл эгээл ехээр бэлэдхэгдээ. Тэндэ комбайнууд, косилканууд, пресс-подборщигууд болон бусад техникэ томо комплекснуудта нэгэдхэгдээд, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ.

Литвагай, Узбекистанай, Молдавиин ажахынууд үбһэ эршэмтэйгээр бэлэдхэнэ. Тиихэдэ Эстони, Грузи ба Армени үбһэ сабшалгаар гээгдэжэ ябана.

Ороной бүхы газар дээрэ үбһэ бэлэдхэхэдэ таарамжатай зохид уларилтай байба. Нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 8,6 миллион тонно ехэ үбһэн һурилэгдөө.

Шэмэтэ тэжээл, витаминта ногооной гурил, гранула ба брикет бэлэдхэхэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Азербайджанай, Узбекистанай, Таджикистанай болон Литвагай ажахынууд сенаж дараха жэлэйнгээ даабариие үлүүлэн дүүргэнхэй. Киргизэй болон Казахстанай колхоз, совхозууд дүүргэхэ дүтэлөө. Россин Федерацида хуурай тэжээл бэлэдхэдэг агрегадууд үдэр һунигүй хүдэлнэ.

Мүнөө жэл ороной олонхи районуудта кукурузые таарууу зохид болзорто хуряаха, эрхим шанартай силос абаха арга бии. Эдэ үдэрнүүдтэ таряалангай хойноһоо харууһалха, һүүлшын уһалалга ба үтэгжүүлгые болзортонь дүүргэхэ шухала.

Бүхыдөө хуряагдаха үбһэнэй ба кукурузын хахадһаа ехыень уһалагдадаг газар дээрэһээ абахаар хараалагдана.

(ТАСС).

«САГААН АЛТАЯА»
СЭБЭРЭЭР СУГЛУУЛАЯ

ҮДЭР БҮРИ—МЯНГАН ХОНИ...

Тойроод хилэн хибэс ногоогоор хушагданхай сабшалангаар хүреэлэгдэһэн Баруун-Харгана тээшэ автомашинанууд тэрэ үдэр хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор ябажа байба. Ушарынь хадаа хониной ноохо хайшалха томоэхогдоһон эндэхи пунктда трактор, автомашинанууд түлеэ, үһа зөөһэндөө иишэ таһалдаагүй гээшэ.

Эндэ бүхыдөө душэн электромашинка тодхогдонхой. Түрүүшээр тус пунктда гушаад хайшалагшад ажаллаа. Булта машинкануудайнгаа хутагын хэр хурса байһыень, мүн эндэ асарагдаһан хонидой нооһоной ямараар хеэреод байһаниие наринаар шалгана.

—Ажахыдамнай хонин һүрэг үсөөхэн һэмнай даа. Оройдоол 7 мянга шахуу хониной нооһон суглуулагдаха. Нарин нооһо хайшалжа абаха хүдэлмэримнай ажалай найман үдэрэй туршада үргэлжэлүүлэгдэхээр хараалагданхай. Иигээд ерэхэдээ үдэртэ мянганһаа үсөөн бэшэ хониной нооһон хайшалагдаха болоно,—гэжэ совхозой ахамад зоотехник Капитолина Николаевна Содномова хөөрэнэ.

Совхозойнгоо баялиг болохо «сагаан алтаяа» түргэн болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа абахын тула энэ жэлдэ һургуулиин һурагшад нооһо хайшалалгада урдынхиһаа үсөөнөөр хабаадуулагданхай байгаа һэн. Эндэ гол түлэб механизаторнууд, мэргэжэлтэд, бригадирнууд, автомашинанүүдай жолоошод ажаллана. Бултадаа урдань хониной нооһо хайшалжа дүршэһэн хүнүүд юм. Эдэнэй олонхинь хонидой нооһо түргэн аргаар хайшална. Жэшээлбэл, үнинэй механизатор Александр Климентьев, лугомелиоративна отрядай бригадир Юрий Иванов, совхозой хүдэлмэришэн Бато-Мунко Чимитов, механизаторнууд Иван Злыгостев, Василий Дамбаев гэгшэд үдэр бүхэндэ 40—50 хониной нооһо ядамаггүй хайшалхаар байһаниинь эли һэн.

—Түрүүшын үдэр Цыретор Дамдиновай харууһалдаг зуһаг эрьенүүдэй нооһон абтажа байна. Дунда зэргээр хонин бүхэнһөө 2700—2800 грамм нарин нооһон хайшалагдана. Энэ жэлдэ бидэ нооһоной шанарта ехэ анхарнабди. Хэрбээ хайшалагшадай нооһо дундуурнь таһа хиргаһан байбалнь, мүрысөөнэйнь дүн согсолходо, баллыень доошолуулнабди. Диилэнхидээ дүршэлгүйшүүл нооһо дабхар хайшалдаг гээшэ, —гэжэ тус пунктые даагша Николай Степанович Козлов хэлэнэ.

Эндэ хайшалагшадай хэһэн ажалай шанар шалгаха хиналтын пост байгуулагданхай. Хинагшад хайшалагшадай хоорондуур ябажа, абтажа байһан нооһыень наринаар шалгана, дутагдалыень элирүүлжэ, һануулга хэнэ.

Шэнээр баригдаһан энэ пункт соо машинкануудые тааруулан һуулгадаг механизаторнууд Анатолий Гордов, Иван Батышев гэгшэдэй хэхэ ажал килээд ехэ хэбэртэй, иишэ тиишээ яаралтайхан һүндэлнэд. Илангаяа өөрһөө мотоортой шэнэ түхэлэй электромашинкануудые тааруулхань хүнгэн бэшэ юм.

Хайшалагшадай суглуулһан нооһон тэрэ дороо тоо бүридхэгшэ Галина Ганжуровна Доржиевада шэгнэгдээд, зоотехник-селекционер мэргэжэлтэй, классировщигоор ажалладаг Басагадай Дабаевич Дашинимаевта үгтэнэ. Энэ нүхэрнай нооһоной шанар, классыень тодорхойлоод, тусхай таһалга соо ябталуулна.

Эндэ ажаллагшад хиргаһан хонидоо һүрэгтэ ниилүүлэнгүй, тусхай хашаа соо оруулна. Хайшалагша бүхэн өөрын номертой. Тэрэ номерынь хонин бүридэ тэмдэглэгдэдэгшье һаа, тиимэ номертой таһалгада оруулагдана. Иигээд ерэхэдээ хониной хэр зэргээр нооһоёо абхуулһаниинь тэрэ дороо элирүүлэгдэнэ.

—Нооһоёо абхуулһан хонидоо креолинтай холигдоһон уһанда шунгуулхабди. Пунктымнай дэргэдэ томо ванна түхеэрэгдэнхэй. Тиихэдэ класс классаараа илгагдаһан нооһон Басагадай Дабаевичай хүтэлбэри доро тюк болгогдожо уятдаад, тамгалагдан бэшэгдэһэнэй һүүлээр Улаан-Үдын ПОШ фабрикада абаашагдаха юм. Манайда меринос нооһон наринаар илгагдана, — гэжэ совхозой ахамад зоотехник Капитолина Содномова хөөрөө һэн.

...Хонидой нооһо хайшалха пунктын үндэр томо сарай доро электромашинкануудай жэгдэхэнээр шэнхинэхэнь дуулдажа байһан аад, үдэрэй 12 часай дүтэлхэдэ замхажа, хайшалагшад эдеэлхэеэ ярашабад. Булта сарайн баруун тээ түхеэрэгдэһэн багахан һарабша тээшэ һубарилдаба. Эндэ амтатай хоол бэлдэһэн тогоошон эхэнэрнүүд хүдэлмэришэдөө угтажа, түргэнөөр хангахые оролдонод. Иигэжэ тус совхоздо хони хайшалалга эмхитэй гуримтайгаар үнгэржэ байна.

Вл. ЖИГЖИТОВ, манай тусхай корр.
Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоз.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хайшалагша Ю. Иванов. Нооһо тушаан абагша Г. Доржиева.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

ЭМХИТЭЙГЭЭР, ШАНАРТАЙГААР

Байгша ондо «Заветы Ильича» совхозой хонишод бүхыдөө 13 мянга гаран хониной нооһо хайшалха юм. Тиихэдэ эртүүр гараһан гэхэ гү, али январь-февраль һарануудта абтаһан хурьгадай нооһон баһал нэмэжэ суглуулагдахаар хараалагданхай. Иигээд ерэхэдээ, нооһо хайшалагшадай хүдэлмэри нилээд ехэ юм. Ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд «сагаан алта» хуряаха хүдэлмэрээ 15 үдэрэй туршада үнгэргэхөөр түсэблэнэ.

Мүнөө Хаал гэжэ газарта түхеэрэгдэһэн томодхогдоһон пунктда электро-хайшануудай жэгдэхэнээр таршаганаха абяан таһалдахаяа болинхой. Эндэ бүхыдөө 56 электро-хайша томо сарайн хоёр хажуугаар тодхогдонхой. Дундань хорёо соо хайшалагдаха нооһотой хонид хаалгаатай байхань харагдана. Хайшалагшад хонидой нооһо суглуулжа абаһаар хонинёо сарайн газаа талада баригдаһан хаамагууд соо оруулна. Тус пунктда хонидой нооһо хайшалагшадаар гол түлэб механизаторнууд, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй, мүн Хурамшын дунда һургуулиин һурагшад ажаллана. Энэ коллективые совхозой инженер Б. П. Цыренжапов хүтэлбэрилнэ. Тиихэдэ нооһо илгадаг классировщигуудай ажалые отделениин зоотехник М. П. Самбаевударидана. Эндэ хайшалагдаһан нооһон комсомолой организациин секретарь Д. Ч. Цыренжаповагай бүридхэлдэ абтажа шэгнэгдэнэ.

Хайшалагшадай ажалые һаадгүй хангахын тула хайшын хутага хурсадхагшад, тааруулан заһабарилагшад тухагүй ажаллана. Энэ хүдэлмэридэ дүршэлтэй механизаторнууд И. Анохин, Н. Архинчеев, В. Гомбоев, Б. Нимаев, Н-Д. Гомбоев, Л. Гомбоев гэгшэд томилогдонхой. Эдэнэр хонидой нооһо хайшалха хүдэлмэридэ урда жэлнүүдтэ хабаадалсаһан тула уялгаяа жэншэдгүй дүүргэнэ.

Совхозой хонидой нооһо хайшалагшад нэн түрүүлэн түлгэнүүдэй, голодоһондо гаргагдаһан хонидой нооһо суглуулна. Ушарынь хадаа эдэ хонидынь нооһоёо абхуулһаар шахан таргалуулагдаад, мяханай комбинадта тушаагдаха юм. Пунктда ажаллагшад үдэртэ мянгаад шахуу хониной нооһо суглуулжа абана. Мүнөө эндэ Б. Цыбиклашиевай, А. Лубсановай, Д. Дугаржаповай, Д. Жамбаловай, Ш. Цыремпилоной даадаг һүрэг хонидой нооһон хайшалагдаад байнхай.

«Сагаан алтаяа» сэбэрээр абахын түлөө эндэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон хайшалагшадай дунда эрхимлэгшэд тодоруулагдажа захалаа. Жэшээлбэл, нэгэдэхи отделениин автомашинын жолоошон Нимадоржо Дабаевич Будаев үглөөгүүр хайшалагшадаа пунктда суглуулжа асарһаар, электро-хайша абаад, хонидой нооһо суглуулалсана. Тиихэдээ энэ нүхэрнай хамагһаа шалгарна. Тусхайлбал, тэрэ үдэртэ 60—75 хониной нооһо абажа, тоо бүридхэгшэдтэ 170—190 килограмм хүрэтэр «сагаан алта» тушаана.

Энэ пунктда дүршэлтэй, түргэн аргаар хониной нооһо суглуулагшад олоор ажаллана. Жэшээлбэл, хайшалагшад Карл Намсараев, Лубсан Будаев, Валерий Цыбикжапов, һургуулиин һурагшад Бутыдма Будаева болон бусад нормоёо үдэр бүри үлүүлнэ. Иигээд ерэхэдээ эндэ эрхимлэгшэд үдэр бүхэндэ шахуу олошорно.

Совхозой дирекци, партийна, профсоюзай организаци мүрысөөндэ шалгарагшадые урмашуулжа, эдэбхи, хүсэлыень улам эршэдхэхэ талаар тодорхой гурим зохёоһон байна. Тусхайлан хэлэбэл, үдэртэ 60, мүн дээшэшье хониной нооһо хайшалагшад 15 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэхэ юм. Тиихэдэ нормоёо дүүргэһэн һурагшад баһал урмашуулагдаха гуримтай.

Пунктда ажаллагшад халуун эдеэгээр хангагдана.

Нооһоёо шанартайгаар хуряажа абахын тула эндэ шанга хиналта эмхидхэгдэнхэй. Хэрбээ хайшалагшадай нооһо ехээр хиргаһан байбал, доогуур сэгнэлтэ табигдана. Мэргэжэлтэд, пунктые хүтэлбэрилэгшэд, ахалагша хонишод хонидой нооһоной хэр хайшалагдажа байһые наринаар шалгажа, дутагдалыень элирүүлжэ усадхана.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын район.

ХАЛУУН БАЯРТА ХҮРТЭБЭ

Үйлэдбэриин «Бурятмежколхозлес» нэгэдэлэй коллектив Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхоздо гаража, набшаһата тэжээл бэлэдхэбэ. Хүдэлмэрээ эхилхын урда тээ нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Г. Н. Бородин набшаһата тэжээл хайшан гэжэ бэлэдхэхэ, хадагалха тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Юуб гэхэдэ, зарим коллективүүд модоной набшаһа намаа сабшажа суглуулаад, тэрэнээ боолто болгонгүй, абаашажа тусхай байрада хадагалангүй хаяжархина. Тэрэнь хура бороондо ороно, халуун наранда шарагдажа, һалхинда үлеэгдэжэ, хэндэшье хэрэггүй болсторoo шанараа гээнэ.

Үдэрэй туршада 7 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээ. Тэрэнээ гутаангүй хатааха, хадагалхын тула гурбан сарай бариад, өөһэдынгөө машинаар зөөжэ үлгөөбди. Тэжээл бэлэдхэгдэһэн газар наринаар сэбэрлэгдээ. Энэ үдэр Ю. Ф. Балуев, И. Л. Климов, Т. В. Морозикова, автомашинын жолоошод Коробенков Беломестнов хоёр эрхим һайнаар хүдэлөө.

Набшаһата тэжээл һайн шанартайгаар бэлэдхэһэнэйнь түлөө совхозой хүтэлбэрилэгшэд манай коллективтэ халуун баяр хүргөө.

А. ХАМАГАНОВ,
«Бурятмежколхозлес» нэгэдэлэй ахамад инженер.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Тээгдэ тосхоной баруун урда тээхэнэ шиферээр хушагдаһан томо сарай харагдана. Энэ хадаа Хоринн районой Хүрбын совхозой хони хайшалалгын пункт гээшэ. Мүнөө эндэ үглөөнэй 8 часһаа үдэшын 8 болотор электромашинкануудай таршаганаан замханагүй. Хонидой нооһо хайшалалга түлэг дундаа. Бүхыдөө 7100 хонин тус пунктда хайшалагдаха юм.

Нооһо хайшалалга урда жэлэйхиһээ эмхитэйгээр ябана. Энэ шухала хүдэлмэридэ Тээгдын дунда һургуулиин 8—9 классай һурагшад олоороо хабаадана. Совхозой олон отаранууд нооһо абаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй.

— Хониной нооһо хайшалха, гүрэндэ худалдаха арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб дүүргэхэ гүйсэд арга боломжо ажахыдамнай бии. Тиихын тула хайшалалгаяа богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө оролдонобди,— гэжэ совхозой ахамад зоотехник В. Б. Оборсов хөөрэнэ.

Б-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Партийна ажабайдал

СУГЛААН — КОММУНИСТНУУДЫЕ ЭДЭБХИЖҮҮЛХЭ ЗЭБСЭГ

Коллектив дотороо ажахын түсэбэй дүүргэлтые хангаха гээшэ манай партийна организациин гол шухала зорилго болоно. Энэ зорилго бэелүүлхэ элдэб арганууд бии ааб даа. Тэдэнэй нэгэн гэбэл, партийна суглаанууд болоно. Манай ажахыда партийна суглаанай үүргэ, hэр хүндэ улам дээшэлүүлхэ талаар хэлэжэ хэрэгтэй. Суглаан дээрэ коммунистнууд ажахынгаа бодото байдалые, бии байгаа дутуу дундануудые шүүмжэлхэ ёhоор харадаг, суглаанай шиидхэбэринүүдые заатагүй бэелүүлхэ хэмжээнүүдые абадаг, дүүргэдэг байха юм.

Партийна суглаанууд дээрэ элдэб янзын асуудалнууд зүбшэгдэнэ. Тиигэбэшье үзэл суртал, политическэ хүмүүжүүлгын асуудалнууд, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд онсо hуури эзэлнэ. Тиихэдэ ажахын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдана. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй XXVI съездэй хүдэлмэриеэ дүүргэмэгцээр бидэ партийна суглаа зарлажа, энэ түүхэтэ съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар асуудал зүбшэжэ, саашанхи зорилгонуудаа хараалhан байнабди. Суглаан дээрэ шанга, эрилтэ ехэтэй хөөрэлдөөн болоо. Коммунистнууд ажахынгаа мүнөөнэй байдалда ехэ анхарал хандуулhан, саашанхи жэлнүүдтэ ямараар хүгжэхэ байhыень хараалhан байна. Гэхэтэй хамта партиин XXVI съезд дээрэ хэлэгдэhэн дутуу дундануудые манайшье хүдэлмэридэ бии гээд тэдэниие тэмдэглэhэн байна.

Манай совхоз районой түбтэ байгуулагданхай юм. Гол hалбаринь мал ажал болоно. Мал ажалай продуктнуудые түргэнөөр худалдаха даабари амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы малаа hайн тэжээлээр хангаха ёhотойбди. Тээд бидэ жэлhээ жэлдэ таряалай, ногоонод үгэхэ ургасы бэлдэхэ талаар тэмсэнэбди. Тиимэhээ энэ асуудалаар партиин суглаа зарлажа, тэндэ совхозой директор А. В. Сазонов элидхэл хээ. Коммунистнууд болон партидэ ороогүй хүнүүд энэ асуудалда ехэ анхарал хандуулжа байна. Тэдэнэр ямар ушарhаа ургасын муу байhые элирхэйлжэ, газарай үрэжэл hайжаруулха талаар өөhэдынгөө hанамжа, дурадхал оруулhан байна. Эдэ бүхы дутагдалнууд тогтоол соо анхарагдаа гээшэ.

Партийна суглаа үнгэргэхынгөө урда тээ бидэнэр бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулнабди. Суглаанай болохын урда зүбшэгдэхэ асуудалаар дүй дүршэлтэй, зүбшөөл заабари үгэжэ шадаха коммунистнуудтай хөөрэлдэдэг. Тэдэнэй hанамжатай танилсадаг гээшэбди. hайнаар бэлдэгдэhэн суглаанай ашаг үрэ нилээд ехэ байдаг. Суглаанда хабаадагшадые элэхэйтэй, hанаhан, бодолоо дүүрэн хэлэдэг. Эндэ нэгэ нимэ жэшээ дурдажа болоно. Нёдондо үбhэ хуряалгын үедэ оньhожоруулагдамал бригаданай ... Удаашаргүй бригаданай партийна нэмэл суглаан зарлажа, ... Тэндэ бригадын саашанхи ажал хэрэг гэршэлээ hэн. Тус бригадынхид түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэдэг болоо. Бригадир урмашуулагдажа, курорт ошохо путёвкоор шагнагдаа.

Партийна суглаанууд хүн зоной дунда политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ ехэтэ нүлөөлнэ. Хүдэлмэришэдэй ... габшагай ажалда үсэлүүлнэ. ... Тэндэ коммунистнууд ... дээ hэн.

Партийна суглаан бүхэндэ совхозой бүхы мэргэжэлтэд уригдадаг. Энэ хадаа манда заншалта болонхой. Тэдэнэр партийна суглаан бүхэнэй шиидхэбэри мэдэхэ, бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ зон шуу. Тиихэдэ hара бүхэндэ hаалишадые суглуулжа, тэдэнэй ажал хэрэгүүдые зүбшэдэг гээшэбди. Зүблөөнэй удаа эндэ сугларагшад политинформаторнуудые шагнадаг юм.

Манай ажахыда ажал хэрэгүүдээрээ суурхаhан, ёhотойл hурган хүмүүжүүлэгшэд—коммунистнар олон даа. Тэдэнэр бусадта жэшээ харуулжа, бүхы зоной омогорхол, илангаяа залуушуулай тулга болонхой. Эдэнэй нэгэ хэдые дурдабал, Ленинэй ордено Даба Гармаевич Цыбиков hүүлэй хэдэн жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриhөө зуу гаран хурьга абадаг юм. Даши-Нима Цынгуевич Данзанов баhал суута хонишодой тоодо орохоор үнинэй.

Партийна суглаан дээрэ абтаhан шиидхэбэринүүдэй бэелүүлгые хинан шалгаха гээшэ партийна организациин эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол шухала зорилгонуудай нэгэн мүн. Энэ хадаа партийна, советскэ болон ажахын хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй, партийна орган болон партийна эхин организаци бүхэнэй хэрэг болоно гээд, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд дотор хэлэгдэнхэй. Хараалагдаhан хэмжээнүүдэй бэелүүлгые хинан шалгаха гээшэ гансашье журамшуулна бэшэ, харин бүхы юумэеэ зүбөөр эрхилхэдэ туhалха байна. Совхозой партком суглаан бүхэнэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые саг үргэлжэ хинажа, шалгажа байдаг.

Коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ зорилгоор тэдэнние парткомой заседани дээрэ шагнаха, ажал хэрэгүүд тухайнь асууха ушар заншалта болонхой. Гадна зарим коммунистнууд партийна суглаан дээрэ тоосодог байха юм. Хүн бүхэнтэй хөөрэлдэжэ, тэрэнэй hанал бодол мэдэжэ абаха ехэл hайн онол арга мүн. Юрэдөөл, партиин гэшүүн хэhэн, дүүргэдэг хүдэлмэри тухайгаа тоосоно, hанамжа дурадхалаа хэлэнэ бшуу.

Партийна суглаанай эгээл харюусалгатай үе гэхэдэ, тогтоол абалга болоно. Коммунистнуудай тогтоол баталан абаха үедэ хэлсэгдэhэн асуудалай хэр тааруу, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэhые бэлээр ойлгохоор. Тогтоолой проектдэ нэмэлтэ дурадхал болон ажаглалта оруулагдабал, бүришье hайн суглаан болоо гэжэ тоолохоор. Манай суглаануудта тогтоолой проектдэ нэмэлтэ оруулха ушар яhала үзэгдэдэг. Энэ хадаа суглаан дээрэ зүбшэгдэhэн асуудалай коммунистнуудые нилээд hонирхуулhые гэршэлнэ.

hүүлэй үедэ үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар hайжаруулха талаар олон асуудалнууд суглаанууд дээрэ хэлсэгдээ. Мүнөө үбhэ хуряалгын халуун хаhын эхилжэ байхада ниитын малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ асуудал манай партийна организациин гол анхаралда табигданхай. Үбhэшэдэй звенонууд байгуулагдажа, тэдэндэ социалис мүрысөөнэй гурим, урмашуулха хэрэг гүйсэд дүүhан ойлгуулагданхай. Үбhэшэдые соёлой, худалдаа наймаанай талаар хангаха хэрэг мүн эмхидхэгдээ. Звено бүхэндэ агитатор, политинформаторнууд томилогдонхой гээшэ.

Гэхэтэй хамта, партийна суглаа үнгэргэхэ талаар бидэндэ дутуу дундануд үгы гэжэ болохогүй. Зарим ушарта партийна суглаанууд hайн бэлэдхэлгүйгөөр үнгэргэдэжэ, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэлгэ hанаhанда хүрэмөөр дэлгэрнэгүй. Партиин зарим нэгэ гэшүүд суглаанда элдэб шалтагаан олоод, ерэнгүй байхаяа hанадаг. Тиихэдэ абтаhан шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар хүдэлмэри заримдаа hулаар хэгдэнэ. Эндэ юун гэжэ хэлэхэб гэхэдэ, хиналта, шалгалта муугаар табигданхай гэжэ хэлэлтэй.

Мүнөө бидэнэр эдэ дутагдалнуудаа усадхажа, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байнабди.

Д. ДУГДАНОВ,
Яруунын районой Нарhатын совхозой парткомой секретарь.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

АЛДАР ЕХЭТЭЙ МЭРГЭЖЭЛТЭ

ХЭДЭН үдэрэй урда тээ уулзажа, яhала зугаалhан хадаа, шэнэ танил тухайгаа өөрын hанамжа бодолтой болоод ябаа hэм. Тиигэбэшье тэрэнэй түрэл заводойнь директорэй хэлэhэн үгые ехэл анхаралтайгаар шагнажа hуубаб. Тээсгэн боложо үнгэрhэн КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй ээлжээтэ пленум дээрэ ажалша коллективэйнгээ ажал хүдэлмэри тухай тоггохолоо, директор үйлэдбэриингөө түрүүшүүлые омогорхол баяртайгаар дурдаа hэн. Тэдэнэй дунда өөрынгөө хүндэмүүшэ нүхэрэй нэрэ обог дуулахадаа, бага бэшээр баясажа, эрхэ бэшэ энээхэн мүрнүүдээ хүсэлдүүлхэ байhанаа сэдьхэл соогоо үшөө дахин баталаа бэлэйб.

Хожомынь даа, нилээдгүйхэн сагай үнгэрhэн хойно судна бүтээлгын заводой директор Александр Васильевич Юхнин урдань хэлээшэсэ юрэдөөл, хоёр-гурбахан үгөөр тобшолходоо: «Нүхэр Степанец шэнгеэр булта харюусалгаяа мэдэрдэг hаа, бүришье ехэ түйлалтануудтай байха hэмди»,—гэжэ онсолоо hэн. Тиихэдэнь үгэ залгажа, солото токариин ажал хэрэгүүдээр улам hонирхогдоо, ажабайдалайнь намтар уудалагдаа юм. Василий Петрович хүдэлмэришэ хүдэр бэетэй хүн. Олон үгэгүй, даруу зантай. Адаглахада, үгэ бүхэниинь үнэтэй, өөрын табисууртай хаш. Ехэл бодомжолжо, шүүжэ хэлэдэг маягтай.

—Хүнhөө үлүү, hайрхахаар юумэн үгыл даа, шадал зэргээрээ, хүнhөө дутуугүйгээр хүдэлөөд лэ байнабди, —гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Хэхэ, бүтээхэ ажалнай ехэ харюусалгатай, хайша хэрэгээр хандахаар бэшэ, урдахи уялгаяа хүсэд мэдэржэ, зориг-жол абана гээшэбди. Тиигээгүйдэшье аргагүй. Манай мэргэжэлhээ саашанхи хараа түсэбүүднай сэхэ дулдыдадаг ха юм. Ямар хэрэгсэлые ямараар бүтээн хэнэбибди, тэрэл ехэ удхатай юм...

Нээрээшье, нүхэр Степанец урдахи уялга, харюусалгаяа ходо hанажа, улаан зүрхэнhөө оролдожо хүдэлдэг, дээдэ гарай токарь мүн. Тэрэ тус мэргэжэлээрээ бэсэ даагаад хүдэлжэ эхилhээр гуша гаран жэл болобо. Энэ үедэ саг үргэлжэ үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, үндэр бүтээсэ түйлажа ябаhан гасьяатай. Ямаршье сагта, угаа даамгай, шууяа хүлгөөгүйхэнөөр уялгаяа дүүргэжэл байдагаарнь ажалша нүхэдынь омогорходог, магтадаг, олонхидынь абари заншалынь ехэтэ hайшаан дэмжэдэгшье. Тиимэhээ Василий Петрович бэсэ бүри нарин нягтаар абажа ябадаг, ниитын хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандадаг алдартай. Заводойнгоо гү, али цехэйнгээ, бүхы ажалша коллективэйнгээ нэрэ хүндые үргэхэ, хамгаалха гэбэл, бүхы сэдьхэлээрээ, хамаг мэдэсэеэ зангидан, үсэл нэтэрүүгээр, юумэн бүхэндэ шунажа оролог заншалтай. Энэнь тэрэнэй нэрэ солые улам үргэдэг, слоной дунда алдаршуулдаг.

...Юрын нэгэ жэшээ. Нёдондо жэл механическа болон бусад цехүүдтэ шанарай түлөө тэмсэл бага зэргэ hуладаад, хааяахан бирагүи продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болоод байба. Энээн тушаа али болохо зүблөөн, суглаанууд дээрэ шанга хөөрэлдөөн гарадаг болобо. Зүгөөр, удаан саг соо эрид хубилалта түйлагдажа шадагдаагүй байгаа. Эгээл тиихэдэнь нүхэр Степанец өөрынгөө үүсхэлээр жинрэй хүдэлмэришэдhөө тусхай комисси байгуулаад, дурсагдаhан цехүүдэй ажалай эмхидхэл шалгаhан, мэргэжэлтэд болон үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй уулзаhан, удаан саг соо яhала хөөрэлдэhэн юм. Тиигэжэ гол шалтагааниень элирүүлhэнэйнгээ удаа заводой дирекцидэ дурадхалнуудые, оруулжа, удаашьегүй тэрэнээ бэелүүлжэ шадаhан байна. Мүнөө эндэ ажал дээрээ голодоhо гаргадаг мэргэжэлтэд гэжэ үгы шахуу болонхой. Нимэ hайн hайхан жэшээ, баримтанууд олон.

— Нигэжэ эдэбхи үүсхэл, оролдолго гаргажа хүдэлхэдэ бэсэдэшье хүнгэн байдаг, ажал хэрэгшье урагшатай ябадаг,—гэжэ эрхим токарь сэдьхэлээ ханангы хөөрэнэ.— Хүнэй хэды оролдоошье hаа, ори гансаараа юумэнэй урда орохогүйнь эли. Тиимэл хадань би өөрөө энэ тэрэ юумэ хэхэдээ, уридшалан нүхэдтэеэ заатагүй зүбшэжэ, шүүмжэлэн хаража, удаань бэелүүлдэг гурим баримталдагби...

Энэньшье удхатай аабза. Урдахи уялга, харюусалгаяа хүсэд мэдэхэл болоhон лэ хүнэй гурим шуу. «Үнэн үгэ алтанай сэнтэй» гэдэггэл, Василий Петрович хэлэhэндээ хүрэжэ, hарбайhанаа абажа шададаг, арюун hайхан ёho заншалтай юм. Хэлэhэн үгынгөө үнэ сэн hайн мэдэдэг тула, хии руу хооhон үгэ хаяад ябадаггүй, зориhондоо заатагүй хүрэдэг. Имагтал иимэ эрилтэ ехэтэйгээр хүдэлдэг тула нүхэр Степанец ажалдаа амжалта түйлажа, ажалша зонойнгоо дунда алдар суутай ябана гээшэ. Тиихэтээ хамта энэмнай өөрынгөө гаргадаг продукциие өөрөө шалгажа тушааха эрхэдэ хүртэнхэй. Энэ ехэ харюусалгатай эрхын зүндөө ерээгүй, миил үгтөөгүй байhаниинь эли ааб даа. Юуб гэхэдэ, иимэ үндэр этигэл найдабарида хүдэлмэришэн бүхэн, илангаяа токарь, слесарьнууд хүртэдэггүй, харин эгээл дүй дүршэлөөр, онол аргаар баян болоhон эдэбхи үүсхэл ехэтэйшүүлдэ олгогдодог шуу. Тэдэнэй тоодо Василий Петрович орохо ёhooрoo оролог, орохо эрхэ өөрынгөө нарин нягта, үндэр бүтээсэтэ ажалаар түйлаhаншье байха. Энэмнай коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэтэй, hурган хүмүүжүүлэгшэ солотой хүн. «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаhан. Тэрэнэй энгэр дээрэ Ажалай Улаан Тугай орден, «Шэн габьяата ажалай түлөө, В. И. Ленинэй түрэлhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэhэн медаль яларжа харагдадаг. Хүндэлэлэй грамота болон дипломууд олоор тоологдодог.

Мүнөө жэл нүхэр Степанец бүришье дэбжэлтэтэйгээр, улам эдэбхи, үүсхэлтэйгээр ажаллажа байнхай. Ушарынь, тэрэ түрэл партиингаа ээлжээтэ съездын болоhон жэлдэ бүри ехэ амжалтануудые түйлахаар зорижонхой. Тиин арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэбые Агуу ехэ Октябриин hайндэртэ дүүргэхэ гэжэ халуун сэдьхэлhээ эрмэлзэнэ.

hаяхан Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив ажалай ашаглагдаагүй арга боломжонуудые хэрэглэхэ, түүхэй эд, материалнуудые, дулаанай ба электрын элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые алмаха, мүн тэрэнэй үндэhөөр үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, продукциин шанарые hайжаруулхын тула шармайха, шэнэ техникэ болон түрүү технологи үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ талаар Москвагай предприятинуудай дүй дүршэлые халан абаха зорилгоор шэнэ социалис уялгануудые баталба. Тиигээд заводой бүхы хүдэлмэришэд ажалайнгаа эршые улам шангадхажа, эсэхэ сусахаяа мэдэнгүй, шэнэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлжэ захалаа. Тэрэнэй түрүү зэргэдэ коммунис ажалай ударник, солото токарь Василий Петрович Степанец жагсана.

Ив. ОЧОРОН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. П. Степанец.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

УОЯН ХҮРЭХЭ ЗОРИЛГОТОЙ

БАМ

Буряадай участогай барилгашад жэлhээ жэл бүри ехэ хэмжээнэй ажал хэнэ. Байгша ондо үнгэрhэн жэлэйхиhээ 20 процентээр ехэ барилга хэгдэхээр хараалагданхай. Байгалай тоннель бетоноор бүхэлхэ ажал гол түлэб энэ жэлдэ дүүргэгдэжэ, агаар сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд, уhа дамжуулха соргонууд тодхогдохо юм. 40 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байра, столово, магазинууд, холодильнигууд ашаглалгада тушаагдаха. 3140 метр тоннель, 2260 метр штольни малтагдаха. Кичерэhээ Янчуй хүрэтэр 151 километр зайда түмэр харгы татагдаха. Мүнөө энэ харгын барилгада гол шухала анхарал хандуулагдана. Буряадай участогай барилгашад байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ яhала гэмгүй ажаллажа гараа.

Зунай дулаан үдэрнүүдые аша үрэтэйгээр хэрэглэжэ, барилга түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэхэ гэжэ хүдэлмэришэд яhала оролдоно. Кичерэhээ Уоян хүрэтэр эршэтэ ажал орьёлон бусалжа байнхай. Түмэр замай далан бэлэдхэгшэд, хүүргэ баригшад, түмэр замай рельс табигшад үдэрhөө үдэртэ ажалайнгаа эршые улам шангадхана. Кичерэhээ Янчуй хүрэтэр бага бэшэ ажал хэгдээ, үшөөшье ехээр хэгдэхэ юм.

Түмэр замай ехэ, бага 63 хүүргэ баригдаха, далан доогуур урадхуулан гаргаха 65 сорго табигдаха юм. 1,5 миллион кубометр хайр шорой зөөгдэхэ болоно. hүүлэй мэдээгээр 18 хүүргэ, 32 сорго ашаглалгада тушаагдаад байна. 800 мянган кубометр хайр шорой түмэр замай далан дээрэ адхагдаа.

Кичерэhээ Янчуй хүрэтэр түмэр харгы бариха ажалда барилга- хабсаралгын 608-дахи, 572-дохи поезднуудай, хүүргэ баридаг 44-дэхи, 52-дохи, 53-дахи, 5-дахи отрядуудай оньhожоруулагдамал 135-дахи, 137-дохи, 138-дахи, 160-дахи колонноннуудай коллективүүд хабаадалсажа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Эдэ коллективүүдэй олонхинь БАМ-ай барилгада түрүүшын үдэрhөө хабаадажа, баян дүршэлтэй болоhон байха юм. Жэшээлхэдэ, оньhожоруулагдамал 135-дахи колоннын коллектив Ленэ мүрэнэй эрьеhээ Байгалай эрье хүрэтэр түмэр харгын далан барилсаа, 137-дохи, 160-дахи колоннонуудай коллективүүд Хойто-Байгалда хэдэн олон километр зайда авто-харгы, түмэр замай далан барилсажа, хэдэн миллион тонно хайр шорой, шулуу шохой зөөгөө. Баян дүршэлтэй болоhон тус коллективүүд ямаршье зорилго дүүргэжэ шадахаар ааб даа.

Тиибэ яабашье зарим коллективүүд hулаханаар ажаллана. Энээн дээрэhээ түмэр замай далан бэлдэхэ хүдэлмэрине саг болзортонь дүүргэнэгүй. Коммунист А. В. Зюзинэй хүтэлбэрилдэг 137-дохи колоннын хүдэлмэришэд БАМ-ай 427-дохи километрhээ 439-дэхи километр хүрэтэр түмэр замай далан бэлдэхэ ажалаа 40 гаран хоногоор унжагайруулаа. Автомашинануудаа, трактор болон бульдозернуудаа хоёр, гурбан халаанай туршада ашаглаа hаа, эдэнэр иимэ гээгдэлдэ орохогүй, рельс табигшадые hаатуулхагүй hэн. Суудхэдэ дунда зэргээр 1100—1200 метр зайда далан бэлдэхэ арга боломжо эдэнэртэ бии. Теэд эдэнэр сүүдхэдэ оройдоол 700—800 метр урагшаа дабшана. Харюусалга багатайгаар ажалдаа хандаhан дээрэhээ, оньhон техникээ хайша хэрэгээр ашаглаhанhаа боложо, эдэнэр иимэ гээгдэлдэ ороно.

— Оньhожоруулагдамал колоннонуудай коллективүүд hаадгүйгөөр ажаллаха арга боломжотойшье, дүршэл шадабаритайшье, — гэжэ «ЗапБАМстроймеханизаци» трестые эрхилэгшэ В. В. Евтушенко мэдүүлнэ. Тус трестын оньhожоруулагдамал колоннонуудай коллективүүд ажалайнгаа эмхидхэлые эрид hайжаруулха болоно. Автомашинанууд, трактор болон бульдозернууд гурбан халаанай туршада ашаглагдаха болоно бшуу. Эдэнэр зунай дулаан сагые аша үрэтэйгээр хэрэглэжэ шадаа hаа, ехэ юумэ хэхэ, Кичерэhээ Янчуй хүрэтэр түмэр замай далан саг болзортонь дүүргэхэ арга боломжотой.

Оньhожоруулагдамал 138-дахи колоннын коллектив 1974 онhоо хойшо БАМ-ай барилгада хабаадана. Энэ коллектив олон арбаад километртэ авто-харгы, түмэр замай далан барилсаа. Бригадна подряд амжалтатайгаар хэрэглэнэ. Арбадахи табан жэлэй даабари 4 жэл 3 hарын туршада дүүргэhэн юм. Тус коллективэй 43 хүдэлмэришэд «Арбадахи табан жэлэй залуу гвардеец» гэhэн нэрэ солодо хүртэhэн байха юм. 138-дахи колоннын хүдэлмэришэд машинануудаа, трактор болон бульдозернуудаа гурбан халаанай туршада ашаглажа, даабаряа хододоо үлүүлнэ, түмэр замай далан эрхим шанартайгаар барина.

«Мостострой-9» трестын хүүргэ баридаг отрядуудай коллективүүдэй тон hулаханаар ажаллаhан дээрэhээ түмэр харгын рельс табигшад нилээд hаатаhан байна. Жэшээлхэдэ, 413-дахи километртэ оршодог Шулуута гэжэ горхон дээрэ хүүргэ табиха ажал табяад хоногой туршада hаатаhан байна. Хүүргэ баридаг 44-дэхи, 45-дахи, 5-дахи, 52-дохи, 53-дахи отрядуудай хүдэлмэришэд олон хүүргэнүүдые баряа. Эдэнэр Ленэ, Киренгэ, Ния, Кунерма, Тыя, Гоуджекит, Холодная болон бусад уhа голнууд, мүрэнүүд дээгүүр хүүргэ табиhан алдартай.

Эдэнэр Кичерэhээ Янчуй хүрэтэр түмэр замай 63 хүүргэ бариха юм. Дээдэ-Ангар дээгүүр 300 метр утатай хүүргэ табиха. 53-дахи, 5-дахи, 44-дэхи отрядуудай коллективүүд энэ хүүргэ барихаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэнэ.

— Энэ ажал саг болзортонь дүүргэхэ шадалтайбди. Юуб гэхэдэ, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүд сүм шахуу Хойто-Байгалда асарагдаад байна. Тулгануудайнь бэлэн болон сасуу хүүргэ хабсаргагдажа захалха юм, —гэжэ 53-дахи отрядай партийна организациин секретарь Б. Я. Французов хэлэнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Хүгжэлтэ түгэс социализм: ангигүй общество тээшэ замда

СОВЕТ ТАРЯАШАД

Совет обществын социально-ангиин байгууламжын хүгжэхэдэ, совет таряашад хубилан шэнэдхэгдэнэ. Хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда совет таряашадай социальна байдалай ямараар хубилжа байhаниинь КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэhэн партиин XXVI съездын ЦК-гай Тоосоото элидхэл дотор гүнзэгыгөөр харуулагдаа. Хүдэлмэришэд болон таряашадай хоорондо бии байгаа илгаануудай усадхагдажа байhан гол шэглэлнүүдые, мүн хото хүдөө хоёрые улам ойро дүтэ болгохо талаар ямар бодото алхамуудай хэгдэжэ байhыe hайнаар ойлгохо арга тэрэ олгоно.

1.

Хүдэлмэришэн ангитай холбоо барисаатай байжа, тэрэнэй хүтэлбэри доро хүгжэhэн совет таряашан ангиин шэнжэ шанарынь айхабтар ехээр хубилаа. 20-ёод онуудта тэрэ хадаа жэжэхэн ажахынуудые эрхилдэг, энгэй капиталис шэглэлые элитэ баримталhан хүдөө ажахын үйлэдбэрилэгшэдэй анги байгаа. Харин социализмын үедэ таряашад кооперативна зөөриин ба хамтын ажалай үндэhөөр хүдөө ажахын томо үйлэдбэри хамтаараа эрхилдэг хүдэлмэрилэгшэдэй анги болоо юм. Ондоогоор хэлэбэл, шэнэ социалис анги бүрилдөөд, ниитын ажалай дүршэл болон хамтын абари заншалые үдэр бүхэндэ улам батаар баримталдаг боложо байнхай.

Колхозно таряашадай ажал хүдэлмэридэ, социальна байдалда, бүхы ажабайдалдань гүнзэгы ехэ хубилалтанууд 70-аад онуудта болоо юм. Тэдэ КПСС-эй аграрна политикые бодото дээрэнь бэелүүлhэнэй үрэ дүн мүн. Хүдөө ажахые улам ехээр индустрижүүлхэ, тэрэнэй бүхы hалбаринуудай ашаг үрые дээшэлүүлхэ, социалис зөөриин хоёр түхэл янзые удаа дараагаар улам ойро дүтэ болгохо, хүдөө нютагуудые культурно-ажаhуудалай талаар түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ тэрэ политикаар хараалагданхай.

Түбхын түрүүндэ ниитын үйлэдбэридэ дүүргэдэг үүргэээрэ таряашан анги социализмын үедэ шухала hуури эзэлнэ. Үйлэдбэрине оньhожоруулан, тэрээндэ хими нэбтэрүүлhэнэй, электрификаци бэелүүлhэнэй, газар hайжаруулан шанаржуулhанай, промышленна технологи үргэнөөр хэрэглэhэнэй ашаар хүдөө ажахын хүгжэлтэ hүүлэй жэлнүүдтэ комплексно шэнжэтэй болоо юм. Элшэ хүсөөр хангагдасые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэ бүхэн дээрэ абажа харабал, тэрэнь 1970 ондо 11 моринной хүсэнэй хэмжээтэй байhан hаа, 1981 ондо 26 морина хүсэндэ хүрөө.

Эгээл шэнэ машинануудые, түрүү техникэ хэрэглэн хүдэлдэг мүнөө үеын таряашанай ажалынь шэнжэ шанараараа ондоо болоо. Хүдөөдэ хүдэлжэ байгаа табадахи хүн бүхэн механизатор юм. Колхозой механизаторнууд таряашадай эгээл эмхидхэл hайнтай, мэргэжэнги хубинь юм. Өөрынгөө профессионально-техническэ бэлэдхэлээр тэдэ хүдэлмэришэн ангида эгээл ехээр ойртоо. Энээнhээ уламжалан, машинна ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо түргэнөөр олошоржо, мүнөө 4,5 миллиондо хүрэбэ.

Колхознигой ажалынь улам бүри эрдэм ухаанай үндэhөөр ябуулагдадаг боложо байнхай. Колхозник-интеллигентнүүд гэжэ нэрлэгдэдэг, мэргэжэл түгэлдэр хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олошорно. Колхоз, совхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудта мүнөө 2 миллион шахуу мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Тиихэдээ ажахы бүхэндэ дунда зэргээр 35 хүн хүртэнэ гээшэ. Хэрбээ 1970 ондо мянган колхозник бүхэнэй 393 хүниинь дунда, дээдэ hургуулитай байhан hаань, 1979 ондо тиимэ хүнүүдэй тоо 593 болоо. 1926 онойхитой жэшэбэл, бүхы Росси дотор тиихэдэ дунда hургуулитай нэгэшье таряашан үгы байhан юм. Харин мүнөө таряашадай хахадhаа олонхидынь дунда гү, али дээдэ hургуули дүүргэнхэй.

Ажахынууд хоорондын хамжалга колхозно таряашадай социальна уг шанарай хубилалтада горитой ехэ нүлөө үзүүлнэ. Колхозуудшье, гүрэнэй предприятинуудшье тэрээндэ хабаадана. Мүнөө үедэ ажахы хоорондын 10 мянга шахуу предприяти болон эмхинүүд бии байна. Кооперативно-колхозно болон ниитын зөөри түлөөлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй нигэжэ нэгэдэлгэ агроиндустриальна ажал хэдэг хүнэй түхэл шэнжые хубилгана. Индустриальна шэнжэтэй мүнөө үеын хүдөө ажахын предприятинуудта, шубуунай томо фабриканууд, мал ажалай комплекснуудта, теплична комбинадуудта шэнэ түхэлэй хүдэлмэрилэгшэ бүрилдэн бии болоно. Мүн городтохи фабрикануудай таhагууд, заводуудай тусхай ажалаар мэргэжэhэн цехүүд хүдөөдэ байгуулагдана. Тиимэ болохолоороо, **үйлэдбэриие томо индустриин гуримаар эмхидхэхэ** хэрэгтэ колхозно таряашад улам эдэбхитэйгээр хабаадуулагдажа байна.

II.

Колхозуудтахи ажалай эмхидхэл болон түлөөhэниинь ондоо болоно. Колхознигуудай лаб абадаг ажалайнь мүнгэн түлөөhэн мүнөө хубиин хамhабариин ажахыhаа абадаг олзыень 1,7 дахин ехээр үлүүлнэ. Колхознигуудай салин хүлhэниинь совхозуудай зохихо хүдэлмэрилэгшэдэй салинда дүтэрхы хэмжээтэй болоhон гү, али олон ушарта тэрээнтэй адли болоhон байна. Иигэжэ салингуудайнь адли дүтэрхы бололго ниитын тон гүнзэгы удха шанартай юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, социальна талаар адли бэшэ байhанай зүйлнүүд усадхагдана бшуу. Адли салин хүлhэ абадаг хүнүүд үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ адляар хандана ха юм.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта тогтоогдоhон социальна тэдхэмжын гуримай, мүн колхозой гэшүүдтэ хабаадуулагдахань хүдэлмэришэд болон колхознигуудай социальна байдалда бии байгаа илгаае усадхалгада туhална. Мүнөө бүхы колхознигууд пенси абаха эрхэтэй болонхой.

Хэрэглэмжын ниитын фонднууд хүдөөгэй болон городой хүн зоной байдалые адлирхуу болгохо хэрэгтэ улам ехэ үүргэ дүүргэнэ. Колхознигой бүлын хамталмал олзо дотор хэрэглэмжын ниитэ фонднууд (тэрэ тоодо түлөөhэгүй hуралсал, эмнэлгэ г. м.) 19,3 процентнь болоно. Энэнь хүдэлмэришэн болон алба хаагшын бүлынхидэ орходоо (22,7 проц.) зарим тэды бага байна. Гэбэшье бүри 60-аад онуудай тэн багаар колхознигууд, хүн бүхэн дээрэ абажа харабал, городойхидто орходоо ниитын фонднуудhаа хоёр дахин бага мүнгэ зөөри хэрэглэдэг байгаа гэжэ мартажа болохогүй.

Городойхидто орходоо хүдөөгэй ажалшадай олзо доходой түргэнөөр дээшэлжэ байhаниинь анхармаар зүйл мүн. Нэгэ иимэ жэшээ hонин байна. Хэрбээ 1965 ондо колхознигуудай олзын хэмжээн хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай олзын 75 процент болодог байгаа hаа, 1980 ондо тэрэнь (бүлын нэгэ гэшүүн дээрэ абажа үзэбэл) 89 процент хүрэтэр дээшэлээ. Гүрэнэй эмхинүүдтэ хүдэлдэг бүлынь гэшүүдэй салин хүлhэн колхознигой бүлын хамталмал олзын 9 шахуу процент болоhониинь социальна удха шанартай баримта мүн.

Мүнөө таряашадай ажабайдалай хэмжээн хүдэлмэришэн ангиин ажабайдалда орходоо бүхы дээрээ үшөөл доогуур байна. Гэбэшье арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ажалай түлөөhэнэй хэмжээе саашадань тэгшэрүүлхэ, мүн колхознигууд болон гүрэнэй предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй социальна тэдхэмжые улам адли дүтэ болгохо гэжэ хараалагданхай. Хубиин хамhабариин ажахыhаа абадаг олзыень тэрээдэ оруулбал, колхознигуудай олзо доходынь хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ДЕПУТАТ Б. С. СЕМЁНОВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

(ЗЭДЫН ҺУНГУУЛИИН ОКРУГ, БУРЯАДАЙ АССР)

...дэтэ нүхэд депутадууд! ...эр КПСС-эй ЦК-гай Пол...орогой гэшүүндэ кандидат Россиин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцевой ...лэл ехэ анхаралтайгаар ...шагнабди. Арадай депутадуудай Соведүүдэй олон талын ажал ябуулга энэ элидхэл дотор харуулагдажа, тэдэнэй үмэнэ байгаа зорилгонууд тодорхойлогдоо. Элдэб ...туудһаа ерэһэн Россиин Федерациин Верховно Соведэй депутадуудай хэлэһэн үгэ ехэ һонин байгаа. Со...дэй хүдэлмэриие тус сесси дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ, мүн ...абтаһан Верховно Соведэй тогтоолнууд манай партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, Соведүүдэй ажал ябуулгые саашань шэнэдхэн хубилгаха ...ла түлхисэ болохо байнь дамжаггүй.

...ы совет арадтал адли, ...адай Автономито Совет ...алис Республикын ажал... съездын тодорхойлон ха...ан коммунис байгуу...ын асари ехэ программые ...сэдьхэлһээ һайшаан угтаба. Буряад ороной үйлэдбэрилэлгын хүсэнүүдые саашадаа комплексноор хүгжөөхэй тусхай тогтоол жэлэй ...дэ абтаһан байна. Энэ ...манай республика түлөө Коммунис партиин болон ...правительствын саг үргэлжэ гаргажа байдаг оролдолгын үшөө нэгэ эли тодо ...энь мүн гэжэ коммунистууд, республикын бүхы ажалшад тэрэниие хараба.

...ртиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь ...лүүлхэ хэрэгтэ Буряад ороной хүдэлмэришэдэй, колхоз...удай болон интеллиген... бүхы һанал бодолынь, ...охы бэдэрэлгэнь, ажал ...лмэринь мүнөөдэр сум...рулагданхай. Табан жэлэй ...үшын жэлэй түсэбые бол...ооһонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн улам ...ивеэр дэлгэрнэ. Республикын олон предприяти промышленна продукци худалдаха хэжэлэй түсэб амжалтатай дүүргэбэ. Колхоз, совхо... мал ажалай продукци ...лдаха гүрэнэй түсэб үлүү... дүүргээ, тиин нёдондо... ...жэ уеынхидэ орходоо ...ын мал худалдаха хэмжээ ... нэгэ бага дээшэлһэн ...

...ай орон дотор Соведэй хүдэлмэриие һайжа..., тэдэнэй үүргэ болон ...салга дээшэлүүлхэ талаар ...эй жэлнүүдтэ маша ехэ [illegible]

...н байна. Тэдэнь ССР Со... Конституци дотор, со... болон автономито рес...ликануудай конституци...дта, мүн хэдэн бусад пар...на болон гүрэнэй доку...нтнүүдтэ харуулагдаа юм. ...дэ бүгэдэ гүрэнэй заса... бүхы зургаануудай ажал ...улгые һайжаруулха хэрэг...үрэ ехэтэй нүлөө үзүүлнэ. ...манай республикадашье ...едүүдэй ажал хүдэлмэридэ ...н хубилалтанууд болобо. ...нэр харьяата газар нютуудтаа хабаатай экономи...ска болон социальна хүг...лтын асуудалнуудые улам ...ехэтэйгээр шиидхэдэг бо...жо байнхай.

Байгал-Амарай түмэр за...й барилгатай холбуулан, ...едүүдэй хүдэлмэриин за... асуудалнууд дээрэ тоб...ор тогтохыемни зүбшөө...т.

Байгал-Амарай түмэр зам асари ехэ байгаалиин баялигтай Сибирь ороной ехэ хубиие һэтэ сохин гараад, шэнэ промышленна район байгуулха зам нээхэ, мүн энэ бүгэдэ арадай барилга болохо юм гэжэ шэнэ болон боро газар элдүүрилжэ эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн хорин жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседани дээрэ долоон жэлэй урда тээ Алма-Атада хэлэһэн үгэ соогоо Леонид Ильич Брежнев тэмдэглэһэн байна.

Сэсэн мэргэнээр ингэжэ уридшалан хэлэһэниинь энэ агууехэ барилгын бүхы ябаса дээрэ харагдана. БАМ-һаа ерэһэн депутат эхэнэр мэнэ һаяхан энээн тухай айхабтар тодо хурсаар хэлээ.

БАМ-ай Буряадай участок тус замай зургаанай нэгэ хубинь болоно. Мэргэжэлтэдэй тооложо үзэһэнэй ёһоор, БАМ-да һомологдохо бүхы мүнгэ зөөриин гурбанай нэгэ хуби шахуунь Буряадай газар дээрэхи зам барилгада зорюулагдаха юм. Эндэ 524 километр утатай түмэр зам баригдаха, хэдэн олон тоннельнүүд болон мүн бусад олон хэмэл зүйлнүүд байгуулагдаха юм. Мүнөө республикын Хойто-Байгалай район барилгын голынь болоод байна. Бүри 1974 оной хабар эндэ түрүүшын бүлэг барилгашад ерэжэ, тэдэнэй түрүүшын палатканууд табигдаа бэлэй. Тэрэ үедэ район дотор 5,5 мянган хүн ажаһуудаг байгаа. Харин мүнөө районой хүн зон 55 мянга болобо. Мүнөө үедэ эндэ 40-еэд гаран томо барилгын эмхинүүд, тэрэ тоодо Нижнеангарсктрансстрой, БАМтоннельстрой болон бусад ажаллана.

Манай участогай баригдажа эхилһэнһээ хойшо капитальна һомологын хэдэн зуу миллион түхэриг ашаглагдаа. 50 гаран үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд эндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй 22 мянган хүнһөө бүридэһэн отрядые бүрилдүүлнэ. Эдэнэр манай Эхэ ороной ниислэл Москвагай, Ленинградай, аха дүү бүхы республиканудай түлөөлэгшэд юм. Барилгашадай 70 гаран процентнь залуушуул болоно. Гансал бүхэсоюзна комсомолой отрядуудай бүридэлдэ 6 мянга гаран хүн манда ерээ юм. Олон гайхамшаг түрүүшүүл болон шэнэ юумэ үүсхэгшэд, тэрэ тоодо Социалис Ажалай Героин нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Валентин Толстоухов, КПСС-эй XXVI съездын делегат Вячеслав Ак[illegible], Россиин Федерациин Верховно Соведэй депутат Иван Самойлов гэгшэд барилгашадай коллективтэ үргэн габа.

Арбадахи табан жэлэй дунгөөр 200 үү гаран орден, медальнуудаар шагнагдаа. Хэдэн мянган барилгашад болон хабсаргагшад Байгал-Амарай түмэр замые медальнуудаар шагнагданхай.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ хэлэлгэлһэн айхабтар ехэ хүдэлмэринүүд хэгдээ. Хэдэн мянган километр газарта гол ба горхонууд дээгүүр 60 гаран томо сэмсээнүүд таргагдаһан, түмэр зам табиха газарта олон миллион кубометр хайр шорой адхагдаһан, хэдэн зуун хүүргэ баригдаһан байна. Тиин мүнөө түмэр зам бушуу түргэнөөр табигдажа байнхай. Бүри нёдондо түрүүшын 150 километр зам табигдаа һэн. БАМ-да зорюулагдаһан 3,5 миллион тонно ашаан тэрээгээр зөөгдөө. Мүнөө жэлдэ үшөө 150 километр зам тушаагдаха. Байгал-Амарай түмэр замай Хойто-Байгалай отделени байгуулагдаад, хүдэлмэрилжэ байнхай. Тоннель малтагшад 7 километр утатай Байгалай тоннелиие болзорһоонь нэгэ жэл урид барижа дүүргэбэ. Мүнөө үедэ тэдэнэр Хойто-Муйска дабаае амжалтатайгаар нүхэлжэ, 16 километр утатай тоннель бариха ажал хэжэ байна. Энергетигүүд высоковольтно лининүүдые ашаглалгада тушаагаа. Усть-Илимскэ гидроэлектростанциһаа манай участогто промышленна ток абтадаг болоо.

Байгал далайн эгэ эрье дээрэ гоё һайхан Северобайкальск хото үндыһэн бодоно, мүн хүдэлмэришэдэй зэргэ томо шэнэ поселогууд баригдана. Хэдэн мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, соёлой болон ажаһуудалай, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, наймаанай болон нийтын эдеэ хоолой, һургуулинууд, сэеэдүй үхибүүдэй зургаанууд ашаглагдажа болонхой. Радиорелейно линиин барилга түгэсхэгдэжэ, «Орбита» гэжэ телевидени станци хүдэлнэ.

Үшөө нэгэ гайхамшаг зүйл дурдаһуу. Юун бэ гэхэдэ, залуушуулай тон олонхинь манай нютагта хэдэн жэл ... шиидэнхэй. Олон хүбүүд, басагад эндэ гэр бүлэ болоно. Эдэ жэлнүүдтэ 3 мянга гаран үхибүүн эндэ түрэһэн байна.

БАМ-ай замай гараха республикын хоёрдохи районуудта мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилэнхэй. Энэ Баунтын район юм. Түмэр зам баригдахада хабаатай бүхы асуудалнууд, бамайхи, хангаха асуудалнууд республикын партийна, совет, ажахын зургаанудай гол анхаралда хододоо байдаг юм.

БАМ-ай манай участогто арадай депутадуудай зургаан шэнэ поселково Соведүүд болон Северобайкальска городской Совет байгуулагданхай. Тэдэнэр бүгэдэ тон эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэ. Северобайкальска Совет РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хоёр удаа хүртэһэн байна. Шэнэ Уоянай поселково болон Дэдэ-Заимска сельскэ Соведүүд республика доторой мүрысөөндэ түрүүшын һууринуудые эзэлһэн юм. БАМ гээшэ ехэ барилга, тиимэһээ ехэ оролдолго гараха хэрэгтэй болодог. Тиин бүхы юумэнэй һанаһанда хүрэмөөр бүтэдэггүй байһаниинь ойлгосотой. Шиидхэгдээгүй асуудалнууд манда олон бии. Жэшээнь, нёдондо жэлдэ шпалануудай дутуу эльгээгдэһэн дээрэһээ 50 шахуу километр түмэр зам табигдаагүй байгаа. Түмэр замай станцинуудай барилга хангалтагүйгөөр ябуулагдана. БАМ дээрэхи социальна эрилтэ хангаха барилгануудай гол захилшан хэн байха ёһотойб гэһэн айхабтар шухала асуудал мүнөө болоогүй шиидхэгдээдүй. Мүн автомобильна транспорт хүгжөөхэ тухай асуудал тодорхойлогдоодүй. Эндэ зам дахаһан олон зуун километр утатай харгынууд байгуулагданхай. Тэдэн участогто тэдэнэр замай барилгые хангаха хэрэгөө өөрынгөө үүргэ дүүргээд, мүнөө бодото дээрэ эзэгүй болошоод байна. Эдэ харгынуудые РСФСР-эй автомобильна харгы замай министерствэдэ дамжуулан үгэхэ байгаа. Гэбэшье энэ министерство ба СССР-эй транспортна барилгын министерство тус асуудалые яажа шиидхэхэ тухай хоорондоо үгсеэ ойлголсоногүй. Олон һуурин газарнуудай хоорондо автобус ябуулхаар үни болоһоншье һаань, РСФСР-эй автомобильна транспортын министерство эндэ өөрынгөө нэгэшье предприяти бии болгоогүй.

Партиин Буряадай областной комитет болон республикын правительство түмэр замай гараха районуудта хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөхэ тушаа хэдэн хэмжээ ябуулга бэелүүлжэ байна. Гэбэшье хүдөө ажахы хүгжөөхэ эрхэ байдал манайда орёо хэсүү, мяха, һү ехээр абаха арга боломжо бага. Зүгөөр Баргажан нютаг, БАМ-ай түмэр замда сэхэ шадарлана. Мал ажалай продукци абаха, тэрэшэлэн хартаабха болон овощ ургуулха яһала һайн арга боломжо эндэ бии юм. Тэндэ оршодог Хурамханай болон Баргажанай районуудые БАМ-да хэрэглэгдэхэ эдеэ хоолой тогтуурихаа, ниилээ томохон баазань болохо шадаха байгаа. Тэндэ нэмэжэ 100 мянган га газар үһалха, 20 мянга гаран га газар хатааха арга боломжо бии. РСФСР-эй мелиораци болон үһанай ажахын министерствын «Южгипроводхоз» болон «Росгипроводхоз» гэжэ институдуудай барилга-бэдэрэлгын хүдэлмэрилэгшэд [illegible] хэжэ байнхай. Тэдэнэй хүдэлмэриин үгаа аалзар ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эндэхи ажал хүдэлмэриие эрид түргэдхэхын тулада тус министерствын хүтэлбэрилэгшэд шухала хэмжээ абаха бэзэ гэжэ бидэ найдаанабди.

БАМ-ай баригдажа эхилһэн түрүүшын үедэ Тазы—Уоян гэһэн автомобилиин харгы баригдаһан юм. БАМ-да зорюулагдаһан олон мянган ашаанууд үбэлэй сагта энэ харгыгаар шэрэгдэдэг байгаа. Тэдэ айхабтар шухала, тон хэрэгтэй энэ харгы мүнөө орхигдошонхой. Харин тэрэниие түхеэрхэ хэрэгтэ капитальна һомологой олон миллион түхэриг гаргашалагдаһан байгаа бшуу. Энэ харгы хэдэн гэнэн Байгал-Амарай түмэр замда болон манай автономито республикада ехэ тусатай юм.

БАМ-да шадарладаг Буряадай газар дэбисхэр дээрэ ашагта малтамалнуудай айхабтар баян олон хэбтэшэнүүд тон һайнаар тодоруулагданхай. Хризотил-асбестын Молодёжно хэбтэшэ, колчеданно-полиметаллическа рудагай Холоднинско хэбтэшэ тэрэ тоодо ороно. Минерально-түүхэй эдэй энэ түгэс бааза хожом шэнэ томо промышленна узелнүүдые байгуулха, ороной экономикын хүгжэлтэдэ совет Буряад ороной хубитые эрид ехэдхэхэ арга олгохо юм.

Байгал-Амарай түмэр зам республикын хойто зүгэй үзэсхэлэн гоё газарнуудаар гараха байна. Тэндэ үнэтэ һайн аршаан булагууд олон юм. Тиимэһээ совет хүнүүдэй амаралта болон эмнэлгые эмхидхэхэ, олон зоной туризм, тэрэ тоодо гадаадын туризм хүгжөөхэ үргэн арга боломжо бии болохо байна. ВЦСПС болон зохихо министерство болон зургаанууд түмэр замай барилгын дүүргэгдэхыень хүлеэжэ байнгүйгөөр, бүри мүнөө амаралтын гэрнүүдые, санаторинуудые, туристнуудай бааза болон лагерьнуудые бариха тушаа тодорхой хэмжээнүүдые хараалха ёһотой гэжэ һанагдана.

Эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ талаар саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ гээшэ манай уялга гэжэ бидэнэр ойлгоноbди. Гэхэтэй хамта БАМ-ай Буряадай участогай барилгада хабаатай, шиидхэгдэхээр болоһон бүхы асуудалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тушаа өөрынгөө талаһаа нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень союзна болон республиканска министерствэнүүд ба зургаануудые гүйнабди.

Бүхы Федерациинхидал адли, манай республикыншье арадай депутадуудай Соведүүдэй үмэнэ ажахын болон соёлой байгуулалтын талаар олон зорилго табигданхай. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд Буряадай АССР-эй бүхы Соведүүдэй, тэрэ тоодо манай республикын Верховно Соведэйшье сессинүүд дээрэ баталагданхай.

Манай түрэл ленинскэ Коммунис партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдһээ дулдыдан гарапан, урдань байгаа орёо ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай Соведүүд партийна организациин хүтэлбэри доро хамаг бүхы оролдолго гаргаха гэжэ найдуулхыемнай зүбшөөгыт. (Альга ташалга).

Монголой Арадай Революциин 60 жэлэй ойдо

ЕХЭ ҮҮРГЭ ДҮҮРГЭҺЭН ГАЗЕТЭ

Монголой Арадай Революциин 60 жэлэй ойн һайндэрые аха дүү социалис оронуудай ажалшад тэмдэглэжэ байна. Үнгэрөөд байһан зургаан арбан жэлэй туршада монгол арадай ажабайдалда, орононь хүгжэн һалбаралгада туйлай ехэ хубилалта болоо, үгытэй ядуу ажаһуудалтай монгол арад өөрын засаг түрэтэй, хэблэлтэй болоо.

Монголой Арадай Революциин түүхэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэн «Монголын үнэн» газетын жаран жэлэй ой мүн лэ гүйсэнхэй. Энэ ушарһаа тус газетын түрүүшын хэдэн номер тухай эндэ бэшэгдэнэ.

...1920 оной август-ноябрь. Сэлэнгэ мүрэнние зубшаад Совет Россин хилэ. Эндэһээ зүүлжээ — Шэтэ хото хүрэтэр Алас-Дурнын буферна республика. Шэтэһээ саашалхада — атаман Семёновой, сагаантанай правительство ба Японой интервентнүүд.

Агуухэ Октябриин революциин үзэл суртал монгол арадай ухаан бодолдо бүхөөр хадуугдан ороһон байгаа. Үдэр хоногой үнгэрхэ тума монгол арад ородой революциин нүлөөн доро өөһэдынгөө хуби заяа шиидхэхэ асуудалда анхаралаа хандуулжа, үгытэй, ядуу байдалтай арадай дундаһаа ударидагшад бии боложо эхилээ бшуу.

Энээн тушаа тиихэ үедэ комсомолой Эрхүүгэй губкомой секретарь ябаһан Николай Кузьян ингэжэ бэшэнэ:

«1920 оной алтан намарай нэгэ үдэр Монголой делегаци губкомой хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзажа, хөөрэлдэхэ дуратай байһанаа мэдүүлнэ гэһэн мэдээсэл Коминтернын Алас-Дурнын секретариадһаа абтаһан байгаа. Коминтернын секретариадай хүдэлмэрилэгшэ байһан Борисов хоёр монгол нүхэдтэй бидэнэрые танилсуулһан юм. Тэдэнэйнь нэгэн Чойбалсан байһан. Тэрэнэй ород хэлэ мэдэхэ байһан тула бидэнэр үгэеэ һайн ойлголсодог байгаабди. Эдэнэр манай орондо тогтоогдоһон совет засагта бидэнэр — комсомолшуудай ямар туһаламжа үзүүлдэг тухай асуудалаар ехэтэ һонирходог байба. Манай түрүүшын газетэнүүдые, В. И. Ленин, Коммунис парти, комсомол тухай брошюра харуулхадамнай, тэдэнэр аргагүй баяһан, урмашаһан. Эдэ бүгэдэеэ бидэнэр айлшадтаа бэлэглээ һэмди».

...Монголой революционернүүдэй нюуса комитедэй түлөөлэгшэд Сүхэ, Чойбалсан. Лосол гэгшэдэй байрладаг байрада Эрхүүгэй комсомолшуудай бэлэг асарагдаһан байгаа. Тиихэ үедэ Сүхын нэрэ дээрэ «баатар» гэһэн үгэ нэмэгдээгүй ябаа. Иимэ нэрэ хожомынь, барон Унгерные бута сохигдоһоной һүүлдэ олтогдоһон.

Чойбалсан Эрхүүгэй комсомолой газетэдэ толилогдоһон статьянуудые монгол хэлэн дээрэ оршуулжа ороно. Иимэ газетэ хаана, яагаад барлаха тухай гурбуулан хөөрэлдэжэ, тэрэниие Эрхүү хотодо хэблэхэ шиидхэбэри абаһан байгаа. Тиин 1920 оной ноябриин 10-да «Монголын үнэн» газетын түрүүшын номер хэблэгдэһэн намтартай. Тиихэ үедэ Эрхүүгэй хэблэлэй баазада буряад хэлэн дээрэ «Үүр» гэжэ газетэ болон бусад хэблэл гаргагдадаг байһан. Мүн эндэ хуушан монгол алфавит дээрэ «Монголын үнэн» хэблэгдэһэн байгаа.

Мүнөө Улаан-Үдэдэ, буряадай гүрэнэй архивай жасада, тиихэ үедэ хэблэгдэһэн «Монголын үнэн» газетын түрүүшын хэдэн номернууд хадагалагдажа байдаг. «Пропагандист, эмхидхэгшэ байһан газетын түүхэтэ удха шанарынь ямар бэ, газетэдэ юун тухай бэшэдэг байгааб?» гэһэн асуудал гарана.

«Троицкосавск» (мүнөө Хяагта) хотоор дамжан, Эрхүү хотодо монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн «Монголын үнэн» болон революционно бусад литература эльгээгдэдэг байгаа... Монгол хэлэн дээрэ гараһан газетэ, литературааар зэбсэгжэһэн олон тоото агитаторнууд монгол арадай дунда дарлан мүлжэгшэдтэ эсэргүү тэмсэл яагаад хэхэ тухай ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байһан...» гэжэ РКП (б)-гэй Троицкосавскын укомой түрүүлэгшэ В. Б. Оношко 1920 ондо бэшэһэн байна.

Хэнэйшье мэдэһээр, тэрэ үедэ Монголдо революционно хүдэлөө эмхидхэхэ түбынь Хяагта хотодо байһан гээшэ. «Монголын үнэн» тэрэ сагта Монгол орондо боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ, олоной дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри үдэр бүри тунхаглажа, ороноо бэеэ даанхай гүрэн болгохо тэмсэлдэ бодохыень арад зоноо уряалдаг байгаа бшуу. «Монголын үнэн» 1920 оной ноябрьһаа 1921 оной апрель һара хүрэтэр хэблэгдэхэдээ, зургаан номер гараһан байна. Тус газетэ богони сагай хугасаа соо гарабашье, Монголой революциин түүхэдэ гайхамшаг үүргэ дүүргэһэн байха юм.

МНРП-гэй ЦК, Монголой Арадай Республикын Министрнүүдэй Совет МНР-эй хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан мэдээжэ хандалга соогоо ингэжэ бэшэһэн байдаг: «Манай революциин түрүүшын хэблэл — «Монголын үнэн» Монголой Арадай революционно парти байгуулха, мүн Агуухэ Октябриин социалис революциин сүлөөрүүлгын нүлөөн доро 1921 ондо Монголой Арадай революциие бэлдэн үнгэргэхэ хэрэгтэ гайхамшагта үүргэ дүүргээ юм».

А. КУРТИК.

ТАСС • АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

УЛААН-БААТАР. МНР-эй ниислэл хото, тэрэшэлэн бүхы Монгол орон арадай революциин 60 жэлэй алдарта ойе хүлеэн бэлдэжэ байна.

Хотын гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Ж. Авдил түүхэтэ ойдо МНР-эй ниислэл хотын үнинһөө хойшо бэлдэжэ байһан тухай ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ. Тиимэ бэлэдхэл уридшалан хараалагдаһан хоёр жэлэй түсэбэй ёһоор хэгдэнэ. Ажалша коллективүүдэй дунда мүрысөөн эмхидхэгдэхэһээ гадна, мүн болбосон түхэлтэй болгохо комплексно хүдэлмэри, тиин ниислэл хотоёо социалис ёһоной жэшээтэ хото болгохо зорилготой бусад хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ гэбэ.

ПАНАМЫН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШИИДХЭБЭРИ

ПАНАМА. Американ «зунай лингвис институдай» (ЛЛИ) хүдэлмэрилэгшэдые оронһоо гаргаха гэжэ Панамын правительство шиидхээ.

Америкын хуулита «лингвистнүүд» нютагай индейцүүдэй гурим заншалнуудые «шэнжэлдэг» байгаа. Үнэндөө, тэрэ институт тагнуулай хүдэлмэри эмхидхэхэ «халха» болодог байба. Эндэхи «Критика» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, институдай «эрдэмтэдэй» ажал ябуулгые түбэй тагнуулай управлени хүтэлбэрилдэг байгаа. Тэрэнэй даалгабараар тэдэ «эрдэмтэд» Панамын индейцүүдые правительствада эсэргүү ябуулга хэхээр тухирха зорилготой һүйдхэлэй хүдэлмэри эмхидхээ.

«Американ лингвистнүүдые» намнаха тухай правительствын шиидхэбэриин гарахын урда тээ, бэеэ дааһан Панамада США-гай тагнуулай хүдэлмэрилэгшэдэй байлтые буруушааһан олониитын ехэ кампани эмхидхэгдэһэн байна.

ИТАЛИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ПРОГРАММА

РИМ. Италиин Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Дж. Спадолини һарын туршада үргэлжэлһэн «засагай кризисэй» һүүлээр, июниин 28-да эмхидхэгдэһэн шэнэ правительствын программые сенадай заседани дээрэ соносхоо.

Засаг барижа байгаа холимог шэнэ правительствын талаар партнернүүдай дунда зүбшэлэгдэн абтаһан, экономикын ба социальна лараллтай хэмжээнүүдые, тэрэшэлэн политическэ мүрдэлгэ хюдалгатай тэмсэл шангадхаха дурадхалнуудые, гадаадын политикын гол асуудалнуудаар Италиин баримталха хараа бодолые кабинедэй толгойлогшо найруулан элидхэбэ.

Орон дотор тохёолдоһон экономическа ба финансын хүшэр байдалай хойшолонгуудта программань онсо анхарал хандуулна. Байгша оной түрүүшын таба һарын турша соо худалдаа наймаанай балансын гарзань туйлай ехэ — 7.700 миллиард лирэй хэмжээтэй болопон байна. Энэл үе соо Италиин валютын нөөсэ 5,5 миллиард доллар шахуугаар хороо. Саарһан мүнгэнэй үнын уналгын эршэ хэмжээн жэлэй 20 процент оолсобо. Правительствын толгойлогшын хэлэһэнэй ёһоор, Баруун Европын оронуудта, тэрэ тоодо Италида, валютын талаар ушарһан бэрхэшээлэй гол шалтагаануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, «долларой үные дээшэлүүлхэ зорилгоор США-гай баримталан бэелүүлдэг, бусад оронуудай мүнгэнэй үные унагааха политика» боложо. Мүнөөнэй хүшэр хүндэ байдалһаа гараха оно мүр бэдэрхэ, саарһан мүнгэнэй үнын уналгатай тэмсэлээ шангадхаха, гүрэнэй гаргашануудые хорооха, алмалта арьбалалтын талаар шанга хэмжээ абаха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулхые правительство дурадхана.

Программна мэдүүлгын гадаадын-политическэ бүлэг дотор ингэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ гэбэл: Баруун Европые нэгэдхэхэ зорилгонь бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэнь үшөөл үды ха. «Юрэнхы дэлгүүрэй» бюджетнэ ба хүдөө ажахын политика, нүхэсэлэй хүтэлбэрилхы органууд бэрхэшээлтэй байдалда оронхой.

«ОСВ тухай» США-гай ба Советскэ Союзай хоорондын хөөрэлдөө һэргээлгэ ба мүнөөнэй байдалтай зохилдуулгые Итали шухалада тоолоно» гэжэ Дж. Спадолини тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо таараан тодхохо тухай НАТО-гай соведэй шиидхэбэриие һайшаадагаа лаблан дабтаба. НАТО ба «юрэнхы дэлгүүр» саашадаашье Италиин гадаадын политикын гол шэглэл зандаа үлэхэ ёһотой гэжэ Дж. Спадолини тэмдэглэнэ.

Правительствын программые сенат зүбшэн хэлсэжэ захалаа. Мүнөөнэй холимог кабинедтэ этигэл найдабари үзүүлхэ тухай асуудалаар четвергдэ дуугаа үгэлгөөр энэнь дүүргэгдэхэ ёһотой юм ха. Депутадуудай палатын үзэмжэ ба баталамжада мүн лэ дамжуулагдаа.

БАЙЛДААН ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

БЕЙРУТ. Ирак-Иранай фронт дээрэ—Ноусудай, Гиляна-Гарбын, Дизфулиин, Шушын, Сусенгердын, Ахвазай, Абаданай районуудта байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр гэжэ Ирагай сэрэгэй главна командовани мэдээсэбэ. Ирагай сэрэгүүд Ноусуд шадар Иранай сэрэгэй 380 алба хаагшые хүлһөөнь буулгаһан, фронтын бусад участогуудта 51 иран алба хаагша алагдаһан, 1 танк, 8 автомашина ба сэрэгэй бусад техникэ бута сохигдоһон байна. Иранай артиллери Ирагай Басру хотые буудаба. Тэрээнһээ шалтагаалан, амгалан зоной дунда гэмтэл ушаруулагдаа.

Иранай сэрэгүүд байлдаануудай үеэр Ирагай 300 шахуу сэрэгэй алба хаагшадые үгы хээ, Шамси-Азад гэдэг үндэрдэхые дайсанһаа булян абаа. Мүн Малех-Хенду, Камар-Мамулегэй районуудые булян эзэмдээ гэжэ Иранай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдхэмэл штабай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

...зотой адли шахуу болохо...

...Колхозно таряашадай түхэл ...нжые, хүдөөгэй бүхы бай...лые шэнэлэн хубилгаха хэ...гтэ соёл культура улам ехэ ...лөө үзүүлнэ. Хүдөөдэ һуу...г хүн жэлэй туршада дунда ...ргээр 16 дахин кинодо ошо...г байна. Энэнь городой хү...й кино харадагтай тоогоо...о адли. Хүдөөгэй библиоте...нүүдтэ уншагша бүхэндэ жэ...й туршада 20 шахуу ном, ...урнал үгтэдэг, харин город...тэрэнь 22 гаран юм. 1940 ...ндо ном, журналай тоогой та...аар город хүдөөе дүрбэ шахуу дахин үлүүлдэг һэн, харин ...родто һуудаг хүн бүхэн жэ...эй туршада 5 дахин олон ...аа кинодо ородог байгаа ...жэ яажа һанангүй байлтайб.

Гэбэшье хүдөөдэхи соёл ...ультурын хэмжээе гансал тоо, ...аримтануудаар гүйсэд тодор...ойлногүй. Юуб гэхэдэ, хүдөө...гэй хүн зон шанарай талаар ...улам ехэ эрилтэ табидаг бо...ложо байнхай. Энээнһээ уламжалан, соёл культурын талаар ...хубилалтанууд болоно. Элдэб ...мэдэлэй (гүрэнэй, профсоюзай, колхозой) соёлой эмхи...нүүдэй ажал ябуулгые хоорондонь таарлдуулха, нэгэ газарһаа хүтэлбэрилэгдэдэг клубууд болон культурна комплекснуудай хүдэлмэри тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Хүдөөдэхи соёлой хүдэлмэриин һайжаралга тэндэхи ажаһуудал шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй нягта холбоотой юм.

Мүнөө хүдөөдэ шэнэ ажаһуудалай тогтон бүрилдэжэ байһаниинь олон баримтанууд дээрэ харагдана. Тэрэ тоодо иимэ жэшээнүүдые дурдажа болоно. Үнгэрһэн арбан жэлэй туршада городойхидо орходоо хүдөө нютагуудта радиоприемнигууд 1,6 дахин, телевизорнүүд 1,4, юумэ угаадаг машинанууд 2,1 дахин (100 бүлэ бүхэндэ абажа харахада) ехээр олошороһон байна бшуу. Энээнэй ашаар удаан сагта хэрэглэгдэдэг эдэ юумэнүүдээр городой ба хүдөөгэй зон адлишуу хэмжээгээр хангагдадаг болонхой.

Болбосон түхэлтэй байратай болохо гээшэ мүнөө үедэ ажана байдалай хэмжээе гэршэлһэн тон шухала зүйл болонхой. Хүдөөдэ һуудаг хүндэ «гэр байра» гээшэ мүнөө шэнэ удхатай ойлгосо болобо. Тэрэ хадаа миин лэ амяраа гэр болоно бэшэ, харин хоорондоо холбоотой хэдэн зүйлнүүдһээ бүридэнэ. Бууса шадарай участок, холо бэшэ байдаг үхибүүдэй саадууд, яслинууд, һургуули, магазинууд, ажаһуудалай эмхинүүд энээндэ хабаадана. Эдэ бүгэдэ, мүн соргоор ерэдэг уһа, газ хэрэглэхэ арга боломжо агарно-индустриальна нэгэдэлнүүдэй, городой түхэлэй поселогуудай байгуулагдахадань, бии болоно ха юм.

Һайн агрогородуудые бариһанай жэшээнүүд олон. Гэбэшье үсөөхэн хүн зонтой жэжэхэн һуурин газарнуудай хүдөөдэ үшөөл олон зандаа байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ **болбосон түхэлтэй тосхонуудта хүн зониие саашадаашье гулидхан суглуулха** гээшэ шухала зорилго байһаар. КПСС-эй XXVI съездын документнүүдтэ ингэжэ тэмдэглэгдэнэ: «...Хүдөөдэхи культурно-ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулхын, хото хүдөөгэй хоорондохи горитой илгаануудые усадхахын тулада үшөөл ехэ хүсэлэл оролдолго, саг болон мүнгэ зөөри хэрэгтэй».

III.

Манай общество дотор ангинууд байн байн бэе бэедээ улам ойро дүтэ боложо байнхай. Энээнһээ уламжалан, **таряашад урданайхидаа адли амяарланги анги байхаа болижо,** хүн зон социальна талаараа түргэнөөр хубилдаг боложо, тэдэнэй нэгэ ангиһаа ондоо ангида шэлжэн орохо ябадал олошорно. Энээнэй эсэстэ хүдөөгэй хүн зоной социально-ангиин байгууламжада нилээд ехэ хубилалтанууд болобо. Хэрбээ бүри һаяхан, 1959 ондол, хүдөөдэ хүдэлдэг хүн зоной табанай гурбан хубинь зөөриин колхозно түхэл янзатай холбоотой байгаа һаань, мүнөө хүдөөгэй ажалшадай табанай гурбан хубинь зөөриин гүрэнэй, бүгэдэ арадай түхэл янзатай сэхэ холбоотой болонхой. Хүдөөгэй хүн зоной гурбанай хоёр хубиһаа үлүүнь хүдэлмэришэд ба алба хаагшад юм. Хүдөө нютагууд имагтал таряашадай байдалай шэнжэ шанараа эли бодо гээбэ. Мүн таряашадшье гансал хүдөө ажахы эрхилдэг зон бэшэ боложо байнхай. Колхоз, совхозуудта промышленна түхэлэй ажал хоёр миллион шахуу зон эрхилнэ. Хүдөөгэй ажалшадай заримаиинь заншалта мэргэжэлһээ гадна, индустриальна мэргэжэлнүүдые шудалжа, хүдөө ажахыдашье, мүн тэрэниие хангадаг һалбаринуудташье хүдэлнэ. Хүдөө ажахын һалбари гол түлэб байгаалиие ашаглан эдлэхэ хэрэг эрхилнэ. Харин тэрэниие материально-техническэ талаар хангалга, тэжээл үйлэдбэрилгэ, барилга мэтэнүүд амяараа боложо байнхай. Энээнэй дашарамда хүдөөгэй барилгашад, Сельхозтехникын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, мелиораторнууд гэхэ зэргын саашадаа хүгжэхэ ехэ хараатай мэргэжэлтэ бүлэгүүд бүрилдэбэ. **Хүдэлмэришэн ангида анханһаа хойшо бии байһан шэнжэнүүд хүдөөгэй ажалшадай тон олон бүлэгүүдтэ улам ехээр бии боложо байна.**

Хүдөө ажахын индустрижүүлэгдэжэ байһан үедэ хүдөө зоной зарим хубинь городто ошохо ёһоороо нүүн ошоно, мүн колхозой хүдэлмэрилэгшэд промышленна предприятинууд болон барилганuудта ошоно. Гэбэшье эдэ мэтын ябадалнууд жэгдэ бэшэ байна. Хүдөөгэй олон нютагта залуу хүдэлмэрилэгшэд ехээр тогтоногүй, зарим газарта хүдэлхэ хүнүүд дутaлдана, харин нүгөө зарим нютагуудта хүдэлмэриин хүсэн хэмһээ үлүү болошодог байха юм. Тиимэһээ хүнүүдэй нютаг урилан ябалгада нүлөөлдэг нүхэсэлнүүдые түсэбэй ёһоор хараалан бии болгохо гээшэ шухала хэрэг болонхой. Эгээл тиимэһээ **газар нютагуудай хоорондо бии байгаа социальна илгаануудые усадхаха** хэрэгтэ партиин XXVI съезд ехэ анхарал хандуулаа юм.

Таряашадай дунда боложо байгаа хубилалтанууд тэдэнэй удха шанар болон үүргые багасгаа болгоногүй гү? «Тиигэнэ» гэһэн харюу энэ асуудалда үсөөн бэшэ ушарта үгтэдэг. Тиихэдээ таряашан ангиин онсо өөрсэ зүйлнүүдыньшье, мүн тооньшье үсөөржэ байна гэдэг. Үнэхөөрөө, 1970 ондо колхозно таряашад ороной хүн зоной 20,5 процентнь байгааһаа, 1979 ондо тэрэнэй 14,9 процентнь болоһон байба. Зүгөөр энэ ушар совет таряашадай социальна үүргын доошолжо байһан тухай огто гэршэлнэ -бэшэл. Таряашад ороной социально-экономическа дэбжэлтэдэ шухала хубита оруулаа, мүнөөшье оруулна, хүдөө ажахын продукци жэл ерэхэ бүри улам ехээр абана, хүгжэлтэ түгэс социалис обществын зохёохы, соёлой арга шадалые арьбадхана. Газар элдүүрилэн ажаллалга, бууса шадарай участогтай хубиин гэр байгаалитай ходо холбоотой байха гэһэн таряашадай байдалай үнэтэ зүйлнүүд улам ехэ удха шанартай боложо байна. Хүдөөгэй урдын байдалай зарим онсо зүйлнүүд үгы болоо. Гэбэшье хүдөөгэй байдалай һайн һайхан талануудынь, колхозно байгуулалтын ёһо заншалнууд оршон мандуулагдана.

Социалис ангинуудай элдэб янзын нүлөө бэе бэедээ үзүүлэн хүгжэлгэнь олон шэглэлээр, элдэб түхэл маягаар бэелнэ. Тусхайлбал, промышленна предприятинууд хамһабариин ажахынуудаа үргэдхэнэ; городой хүдэлмэришэд саад болон огородой бүлгэмүүдтэ хабаадалсана. Гэбэшье энэнь тэдэнэй «таряашад боложо байһан» тухайнь гэршэлнэ бэшэ. Таряашадай заншалта үнэтэ зүйлнүүдынь ингэжэ батадхагдан арьбадхагдана бшуу. **Ангинуудай бэе бэедээ ойро дүтэ болохо ябадалда ямар гол шэглэл үзэгдэнэб гэхэдэ, колхозниигууд «хүдэлмэришэд боложо хубилна», тэдэнэр шэнэ социальна шэнжэнүүдтэй болоно.** Колхозой 100 бүлэ бүхэнэй дунда зэргээр 33 түлөөлэгшэдэйнь гүрэнэй эмхинүүдтэ ажалладагынь ехэ удхатай юм. Манай общество дотор «имагтал хүдэлмэришэн» гү, али «имагтал таряашан» бүлэнүүд улам үсөөржэ байнхай.

Манай общество дотор хүдэлмэришэд болон таряашадай бэе бэедээ улам ойро дүтэ боложо байһаниинь юун дээрэ харагдана гэхэдэ, тэдэнэй социалис ёһоной ажабайдалынь нэгэн адли, ниитэ совет шэнжэнүүдтэй болонхой. Нягтаар жэгсанги байлга, ушар ёһо мэдэнгеэр журам сахилга, ниитын болон ажалай ехэ эдэбхи, коллективизм гэхэ зэргын түрүү хүдэлмэришэдэй үзэл суртлай болон социальна шэнжэнүүд совет таряашадта үзэгдэнэ.

Коммунис партиин социальна политикань хадаа манай бүхы ангинууд болон бүлэгүүдые шэнэ түхэлэй хүдэлмэрилэгдэй общество болгон хубилгаха, хүгжэлтэ түгэс социализмын түүхэтэ үедэ обществын ангигүй байгууламжые тогтоохо гэһэн хараа шэглэлтэй юм.

П. СИМУЩ,
философиин эрдэмэй доктор.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ВЫСТАВКЭНҮҮД, ВЫСТАВКЭНҮҮД

Арадай уран бэлигтэнэй районно выставкэ Бэшүүр тосхондо һаяхан нээгдэбэ. Районой соёлой байшангай үргэн саалуу залнууд соо энэ выставкын экспонадууд олоной үзэмжэдэ табигданхай.

Модон дээрэ һиилэһэн, мүн модоор хэгдэһэн зүйлнүүд олоной анхарал татана. Харя тосхоной залуу уран гарта А. П. Санжиевай бүтээлнүүд бултанда һайшаагдаа. Зурагуудынь морин эрдэни тухай домоглоно. Үшөө нэгэ бүтээл—гоё һайхан модон сервиз олоной дура татаа. Эндэнь үндэр домбо, аяга, тагшанууд олон. Энэ хабаа районой түбтэ ажаһуудаг уран бэлигтэн С. К. Савельевэй хэһэн урлал гээшэ.

Механик С. Н. Протасовай бүтээһэн хайрсагханай хабхагые модоор хэгдэһэн барас шэмэглэнэ.

Тогод шубуун тухай ород арадай онтохоной удхаар Л. Д. Смолина (Бага-Куналей) уран зурагаа найруулан зохёогоо.

Һайхан хээ угалзануудаар шэмэгдэһэн хубсаһан эндэ элбэгээр табигдаһанхай. Тиихэдэ гар урлалай бусадшье бүтээлнүүд выставкые гоёно.

Юрэнхы дээрэ үндэр уран бэлигтэнэй хэһэн элдэб зүйлнүүд үсөөн гэжэ тэмдэглэхээр. Хэды тиигэбэшье һаань, энэ выставкэ харагшадта һонирхолтой байна.

М. АШИРОВА.

* * *

Северобайкальскын уран зурагай галлерейдэ Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай уран бэлигэй выставкэ нээгдэбэ. Энэнь хоёрдохи выставкэ болоно. Хоёр жэлэй урда тээ эндэхи уран зураашадай түрүүшын выставкэ харуулагдаа һэн. БАМ-ай Буряадай участогуудай бүхы тосхон һууринуудай уран зураашадай хүдэлмэринүүд эндэ табигданхай. Жэшээлхэдэ, Северомуйскын, Заречный, Кичерэ, Солнечный гэжэ нютагуудай түлөөлэгшэдэй уран зурагууд эндэ бии. Үһан шэрээр, баян грифелеэр бүтээгдэһэн зурагууд, тоһон шэрээр зурагдаһан портредүүд, скульптура, һиилэмэл бүтээлнүүд, мүн модоор болон бусад материалнуудаар хэгдэһэн һонирхолтой зүйлнүүд выставкэдэ табигдаа. Хойто-Байгалай болон түмэр зам шадархи үзэсхэлэн һайхан байгаалиие харуулһан, тоһон шэрээр зураһан бүтээл болон зурагууд олоной анхаралда дурадхагдаа.

Д. ГАРМАЕВ.

Улаан-Үдэ, Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай хажууда шэнэ фонтан ашаглалгада оруулагдажа, хүн зоной дура сэдьхэл татадаг болобо.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ХҮГЖЭМ, ДУУНУУД ЗЭДЭЛЭЭ

Дуу, хатарай «Байгал» ансамбль ээлжэтэ концертээ харуулба. Энэ коллективтэ үни удаан хүдэлжэ, уран бэлигээрээ олондо суурхаһан РСФСР-эй габьяата артистка К. Шулунова, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд В. Гергенова, Д. Потеева, С. Халбаева гэгшэд концертдэ хабаадаа.

Олон жэлэй туршада харагшадай халуун дуран, сэльхэтые булаан байһан эдэ артистнуудай габьяа ехэ. Тэдэнние нэрьемэ альга ташалгаар, һайхан баглаа сэсэгүүдээр сугларагшадай угтаһаниинь энэниие гэршэлнэ.

Клавдия Шулунова олондо ехээр һайшаагдадаг дуунуудаа дуулаа. Светлана Халбаева мэдээжэ болоһон «Баяр», «Хани нүхэсэл» гэһэн хатарнуудаа гүйсэдхөө. Тиихэдэ В. Гергенова, Д. Потеева гэгшэд буряад арадайнгаа һайхан хүгжэм зэдэлүүлээ.

Д. Дугданова, А. Аюшеев түрүүтэй ансамблиин залуу артистнууд харагшадтаа эгээл эрхим дуу хатарнуудаа зорюулаа.

Концертын түгэсхэлдэ К. Шулунова, В. Гергенова, Д. Потеева, С. Халбаева гэгшэдтэ Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

ГАЙХАМША[…] НЮУСАНУУДА[…] ЭЗЭН

Иллюзионистын харуулһан фокус бүхэн өөрын нюусатай байдаг. Фокус гээшые ямар нэгэн эльбэ гэжэ һанадаг хүн эндүүрнэ. Зүгөөр фокус гээшэ нюусаяа бэлэхэнээр таагдашаха ёһогүй юм. Хүндэ таагдашаха фокус—фокус бэшэ. Тиимэһээ иллюзионистын сценэ дээрэ байха үедэ хажуудань нэгэшье үлүү хүн байха эрхэгүй юм.

Жэшээнь, хоёр иллюзионист уулзашоо һаа, тэдэнэр юун тухай хөөрэлдэхэб? Юуншье тухай хөөрэлдэхэ, хүхилдэхэ, энеэлдэхэ... гансал фокус тухай ама хахалхагүйе оролдохо. Тиимэһээ тэдэнэр ёэ бэетээ уулзаха гэжэ эрмэлзэдэггүй. Бэе бэеынгээ харуулһан фокус нюусаар, бэеэ мэдүүлэнгүй хараха гэжэ бододог юм.

Теэд хүнэй харуулһан фокус—хүнэй. Ондоо иллюзионистын харуулдаг фокусто хэдышье һураа һаа, хэдышье һайнаар харуулдаг болоошье һаа, өөрын зохёоһон фокус, тэрэнэй бэлигтэй нюуса хадаа алибаа иллюзионистын алтан жаса болоно.

Тиимэ даа, Владимир Александрович Цыренжапов бүри бага хүбүүн ябахадаа, эхин һургуулида һуража байхадаа, фокус тухай дуулаһан юм. Буряадай аһан түрүүшын иллюзионист Арсен Галсанэ тухай суу таража байһан саг бэлэй. Хүдөө нютагһаа город ерээд бусаһан нютагайнь нэгэ хүн Арсен Галсанэгэй харуулһан эльбэнүүд тухай гайхалаа баран хөөрэжэ, хараагүй юумэеэ хараһан, үзөөгүй юумэеэ үзэһэн дээрэһээ, хөөрөөгөө иигэжэ дүүргээ һэн:

—Хүнэй гар бариха зуураа, алтан часыень мулталжа үрдинэл! Тиимэ хүн һаа, одоо ядагдахагүйл һэн ха даа...

Тэрэ хүнэй энэ хөөрөө хоёр шэхээрээ дуулаһан Володя хүбүүн хэнһээшье ехээр гайхаа һэн. Удахагүй тэрэ гайхалынь һонирхол ёоложо эхилбэ. Эльбэ харуулдаг Арсен Галсанэ гэдэгые заабол хараха хүсэл хүбүүнэй досоо һуудхаршагүй зоболон болобо. Үдэр хоногууд ошожол байба. Володя наймадахи класста оробо. Наймадахиие дүүргээд, заабол город ошохо, Арсен Галсанэ гээшые хараха гэжэ Володя бододог, схэ эрмэлзэдэг һэн.

Удахагүй хонгёо хабар ерэбэ. Нэгэтэ Володя һургуулиингаа библиотекэдэ орожо, гар доро дайралдаһан «Юный техник» гэжэ журнал һэхэжэ байтараа, суута иллюзионист Аратюн Акопянай бэшэһэн статьяе оложорхёо бэлэй. Ганса фокус тухай бэшэ, мүн нэгэ хэдэн бэлэхэн номернуудые яажа харуулхаб гэжэ тэрэ статья соо заагдаһан ёайгаа.

Иимэ юумэндэ багын хорхойтой, үшөө дээрэһээнь һубэлгэн хүн байһан тула Володя тэдэ фокусуудтань зоболгүйгөөр һураад, хамта һурадаг хүбүүд, басагадайнгаа хара тамань болошобо. Хэшээлэйнгээ урда тээшье, хэшээлэй боложо байхадашье, һүүлдэньшье —үдэрэй хэды дахин нэгэл фокусоо харуулжа, нюдөө бэлтэ хараһан нүхэдэйнгөө яг таажа, ойлгожо ядахадань, Володя омогорхон хүхидэг, улам далижадаг һэн.

Хэнэйшье туһагүйгөөр һайн иллюзионист-фокусник болошохо ябадал гэжэ байдаггүй, заабол багша хэрэгтэй. Теэд ёһотой фокусник болохо харгыда эгээл хүндэ юумэн юун бэ гэхэдэ һургаха багшые ололго юм. Багша хүн—хэзээшье багша. Тэрэ өөрынгөө мэдэхэ, шадаха юумэндэ һурагшаяа һургаха ёһотой. Ондоо хэнэйшье хэдэггүй ямар нэгэн трюк һанаһан гү, али үни холо заалгаһан фокусник тэрэнээ бүхы наһаараа харуулжа ябадаг. Зүгөөр ямар нэгэн фокусник тэрэ трюгэйнь нюусые таагаад, өөрөө харуулжа эхилээ һаань—дүүрээ! Нюусаяа таагдаһан фокус—фокус бэшэ, харин иллюзионистын ээлжээтэ номер ха юм. Тиимэһээ өөрынгөө эди шэдидэ хүниие һургаха хүн гээшэ ехэ хомор байдаг. Энээниие Владимир Цыренжапов—дунда һургуулиин наймадахи класс түгэсхэжэ ябаһан Володя мэдэхэ үдыды ябаа һэн.

Наймадахи классаа дүүргээд, Володя Цыренжапов Улаан-Үдэ ерэбэ. Тэрэ хоёр түсэбтэй һэн. Нэгэдэхинь—тон шухаланъ —театр, артист, фокус гээшэ юун гээшэб гэжэ дүтөөр мэдэхэ болохо. Хоёрдохинь—ямар нэгэн техникумдэ орожо, байха байратай, унтаха оронтой болохо.

Тэрэ һаадгүй шалгалта тушаажа, М. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумдэ оробо. Байха байратай, унтаха оронтой болобо. Студент үдэшэ бүри шахуу театр ошодог һэн. Буряадай оперо болон баледэй театрай репертуарые дууһан хараба. Гэбэшье амиды иллюзионистые үшөөл хараадүй ябаа. Хэдэн жэл уулзахаяа хүсэһэн Арсен Галсанэ гээшэнь—аяар Москвада. Яалтайб?

Студент хүбүүнэй худхаһаар байтар, дахин зун болобо. Теэд тэрэ зун миин зун бэшэ һэн. Нэгэдэхеэр, Буряад ороной Росситай нэгэдэһэнһээ хойшо 300 жэлэй ой тэмдэглэхэ гэжэ байгаа. Энэ ехэ һайндэртэ ганса манай республикада үргэн ехэ бэлэдхэл болоо бэшэ, мүн Москва, Ленинград болон бэшэ-бэшэ олон хото городуудһаа делегацинууд, түлөөлэгшэд, айлшад ерэһэн байгаа. Мүн артистнаршье ерээ һааб даа. Хоёрдохёор, Москвагай циркын артистнуудай бүридэлдэ оролсон, Арсен Галсанэ гастролёор түрэл нютагаа ерээ бшуу.

Москвагай циркын тон түрүүшын концертын һүүлээр, Володя Арсен Галсанэгэй гримёрно кабинедэй үүдые аалиханаар тоншоо һэн. Зүрхэ сэдьхэлээ ехээр хүдэлһэндөө, хүсэд дуугаржа шадахаяа болиһон хүбүүн тал-мүл гэжэ байжа, ямар хэрэгтэй орожо ерэһэн зорилгоёо хэлээд: — Би танай һурагша ёолохоёо һананаб, — гэжэрхёо бэлэй.

Сценэ дээрэ үнинэй хүдэлжэ байһан иллюзионист үшөөл багахан үхибүүнтэй хөөрэлдэжэ байнаб гэжэ һанаагүй һэн. Тэрэ Володиин эрмэлзэлые гансата ойлгожо, Буряад нютагһаа үшөө нэгэ иллюзионист гарахань ха юм гэжэ шэбшээ бэлэй. Гэбэшье хүбүүндэ багшань болохо аргагүй байба. Тэрэ өөрөө залуу, зохёохы ажалайнгаа түлэг дундаа ябаа бшуу. Хүбүүнэй урма зоригые хухалхагүй гэжэ, тараха дээрээ артист иигэжэ хэлээ һэн:

—Володя, ши заабол иллюзионист болохош. Би этигэнэб. Зүгөөр би шинии багша болохо аргагүйб. Мүнөө энээниие ши ойлгоногүйш, зүгөөр ябан ошон ойлгохош...

Артистын энэ хэлээшые Владимир Цыренжапов һүүлдэ, далайн сэрэгтэ алба хэһэнэйнгээ һүүлээр Москвагай цирковой училищада орохоёо ошоод байхадаа ойлгоо һэн. Иллюзионистнуудые бэлдэдэг тусхай отделенигүйшье һаа, холоһоо зорюута зорижо ерэһэн хүн хадань, далайн сэрэгэй хубсаһатай нарин үндэр хүбүүнэй ямар фокус харуулдагыень, хэр бэрхэ байһыень училищиин шалгалтын комиссиин гэшүүд хараха гэлсээ һэн.

Мэдэхэ бүхы фокусуудайнгаа тон һайнуудыень В. Цыренжаповай харуулхада, шалгалтын комиссиин гэшүүн байһан суута артист Олег Попов альгаа ташан:

—О, нүхэд, энэмнай ёһотой артист ха юм!—гэжэ хүхеэ бэлэй.

Теэд цирковой училищада фокуснигуудые бэлдэдэггүй ха юм. Иллюзионистые бэлдэхэ гэһэн ямаршье тусхай һургуули үнэн дээрээ үгы. Өөртөө өөрөө багшые бэдэрхэ, олохо, гуйха гээшэ—фокусник б[…] гансал арга. Эндэл Арсе[…] санэгэй үгэнүүд В. Цыр[…] повта һанагдаа һэн.

Москвагай цирковой у[…] щиин шалгалтын комисс[…] Цыренжаповые ВТМЭИ—[…] дын зохёохы ажалтание[…] дэдэг бүхэроссин мастер[…] до зууршалба. Тэндэ […] хараба, шалгаба, альгаа […] ба, магтаба. Тиигэд са[…] юуб? Саашань юуб гэж[…] шье мэдээгүй. «Яалтайб!»[…] һэн бодол улам хурсаар[…] Цыренжаповай досоо о[…] эхилбэ: «Яалтайб?..».

Владимирай баһа мухаа[…] байхые хараад, иллюзио[…] нуудта хаагуураашьеб […] тай режиссёр В. Ушако[…] гэтэ иигэжэ дурадхаба:

— Нүхэр, ши энэ адре[…] ошоод үзэ. Тэндэ Ван-Тэ[…] гэжэ нэгэ фокусник б[…] Ушар түүхэеэ хэлээд, б[…] мни болыт гээд үзыш […]

Ван-Тэн-тан гэжэ фоку[…] 60-аад онуудта яһала с[…] байгаа. Тэрэ залуу […] нэй гүйлтада ехэ баярлаба[…] Арсен Галсанэгэй хахад[…] хэлээд орхиһон юумые […] дууһан хэлээ һэн:

— Бишни 60 наһа хүр[…] шье һаа, үшөөл сценэ д[…] гараһаар байналби даа. […] да бүхы фокусуудаа […] гэжэ яахабиб даа. Ши, […] нүхэр, Дмитрий Ива[…] Лонго гэжэ дуулаа һэн гү[…]

— Дуулаа. Тэрэ суута […] го гү?..

— Тиимэ. Зүгөөр ш[…] гайхаарай. Тэрэшни зуу[…] һандаа нилээн дүтэлһэн […] байха. Лонгол шамайе һ[…] шаар абаал паа, абаха. Т[…]

Ута сагаан һахалтай, […] соо хаража байһан мэтэ […] хо нюдэтэй хүн үүдээ […] һэн. Иигэжэ гайхамшаг […] кир Лонго һурагша хоёр […] заһан намтартай. Лонго […] шэ 1900 ондо Дээдэ-У[…] гастроль хэжэ ябаһан […] Тиихэдэ тэрэ бүхы Мо[…] Хитад болон бусад гүр[…] дээр ябагаар ябаһан б[…] Тиихэдэ тэрэ Дмитриус […] го гэжэ нэрэтэй бэлэй. […] факирай ябаагүй газар […] үгы юм. Тэрэ бүхы дэл[…] иллюзионистнуудтай […] тэдэнэй хэдэг трюгүүдые […] рагсаан мэдэдэг хүн б[…] Лонго хайлуулһан туулга […] гадаг, нюсэгэн хүлөөрөө […] тагын эри дамжажа, гэшх[…] дэн дээшээ гарадаг б[…] Иимэ хүнтэй Владимир […] ренжапов 7 һара соо суг[…] дэлбэ, байба. Лонго […] гөө байрада һурагшан[…] һургадаг һэн. Үб[…] Лонго аргагүй ехэ […] мэ залуу фокуснигто үг[…] Гэбэшье бүхы мэдэхэ юум[…] дууһан үгөөгүй һэн. Жэш[…] нюсэгэн хүлөөрөө хута[…] эри дамжажа, гэшхүүрдэн […] шээ гарадаг нюусаяа нээ[…] гүй бэлэй.

Нёдондо В. Цыренжа[…] Москва ошожо, уласхоор[…] дын конкурсын лауреат […] Василевскиин ударидалга […] ро шэнэ программа бэл[…] һэн. Энэ программынь түл[…] артист Владимир Александ[…] вич Цыренжаповта «Дээдэ […] тегориин иллюзионист» г[…] нэрэ зэргэ СССР-эй Соё[…] министерствын шиидхэбэр[…] олгогдоо бэлэй.

Хүн бүхэнэй эрмэлзэл б[…] дэг гү? Иигэжэ В. Цырен[…] повһаа һураа һаа, тэрэ х[…] хэ: «Бэелдэг!». Теэд энэ ү[…] саана хэды ехэ хүсэн, хүл[…] эрмэлзэл байна гээшэб? […] һа бэлиг байна даа — эн[…] ниинь бидэ харанабди, […] гаа ташанабди...

Б. ЮНДУНО[…]

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

НАҺАНАЙНЬ ДАБААН ДЭЭРЭҺЭЭ

Далан наһан... Энэ хугасаа соо таһалгаряагүйгөөр ажаллажа, арадай ажахыда ашата туһатай, нийтын зөөри арьбадхахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн зорюулжа ябаха гээшэ бэлэн бэшэ гэхэдэ олон хүн зүбшөөхэ байха.

Галдан Ламатханович Раднаев бүхы наһандаа эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүдтэ ажаллаһан намтартай. Буряад хүндэ урдань һургуулида һураха арга хаанаһаа байха бэлэй. Имагтал Совет засагай жэлнүүд мандажа, тэрэ өөрөө оролдожо, һургуули һудартай болоһонойнгоол удаа рабфак, Улаан-Үдын кооперативна техникум дүүргэхэ, Ульяновск хотын кооперативна дээдэ һургуулида һуралсаха арга олоһон байна бшуу. Ажал хүдэлмэридөө бэрхэ, хүн зонтой бэлэхэнээр үгөө ойлголсодог онол шалабаритай һэн тулаа Г. Л. Раднаев хүтэлбэрилхы, харюусалгата тушаалда дэбжүүлэгдэдэг, амжалтатайгаар ажалладаг байгаа. Тэрэ Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозой бухгалтераар түрүүшээр хүдэлжэ эхилээ. Удаань Хурамхаанай, Баргажанай, Сэлэнгын районуудай эд хэрэглэгшэдэй районно обществонуудай ахамад бухгалтераар —бүхыдөө 40 гаран жэлэй туршада ажаллаад, пенсидэ гараһан юм. Галдан Ламатханович пенсидэ гараһаар: «Битнай амархам даа, хүрөө болоо», — гэжэ гараа дэлгээд һуугаагүй. Шадал эрхээрээ элдэб ажал хэжэ, даланай дабаа дабабашье, хүл хүнгэн, сарюун зандаа ябаһаар. Тэрэ мүнөө «Росторгодежда» нэгэдэлдэ баазын ажахын талаар директорэй орлогшоор ажаллана.

Хододоо хүхюун, шог зугаатай, ямаршье хүндэ хүндэмүүшэ ёһоор, энэрхыгээр хандадаг, олон хүбүүд, басагадай эсэгэ, үбгэн аба болоһон энэ хүнтэй уулзахалаа, үндэрхэн наһатай болоһон гэжэ тухайланшьегүй байжа болохот.

Үнэхөөрөөшье, Раднаевтан үнэр баян айл юм. Тэдэнэй 7 хүбүүд, басагадынь арадай ажахыда ажаллажа эхилһээр үнихэнэй. Тэдэнэр эсэгын жэшээгээр өөһэдынгөө хүбүүд, басагадаа үнэн сэхээр, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлжэ, «хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада» хүргэжэ ябана.

Галдан Ламатханович бэрхэл бухгалтер ябаһан юм. Тиимэһээл өөрынгөө дуратай мэргэжэлдээ олон хүниие һургаһан байха.

—Танай шабинар хэр олон бэ? —гэжэ асуухада:

—Республикын худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ нилээд олон хүн ажаллана. Тэднүүд хэрэгтэй гү? —гэжэ урдаһаам хараад энеэбхилхэ юм.

Үнэхөөрөөшье, тэрэнэй һурган хүмүүжүүлһэн хүнүүдые тоолоожо барахагүйл байһанаа мэдэрхэ болоогдоо бэлэй.

—Тоо бүридхэлгые зарим хүнүүд һонигүй ажал гэжэ тоолохо байха. Тэрэмнай тиимэ бэшэ. Бүхы хэһэн юумэмнай нарин нягта тоо бүридхэлтэй байха ёһотой гэжэ агуу багша Ленин һургадаг һэмнай. Тоонуудай ашаар хэһэн бүхы ажалаа сэгнэхэ, дутуу дунлануудаа элишэлхэ аргатай гээшэбди. Минии һанахада, бухгалтер, экономист, тоо бүридхэгшэ бүхэнэй нэрэ хүндые мүнөө үеын эрилтээр улам дээшэлүүлхын түлөө оролдохо ёһотойбди, —гэжэ Галдан Ламатханович һанажа ябаһан юумэеэ сэхэ хэлээ һэн.

Ажалай ветеран, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадагша Г. Л. Раднаев олон жэлэй туршада эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө Хүндэлэлэй олон грамотануудаар шагнагданхай. «Шэн габьята ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн, бусад медальнууд, «Кооперативна худалдаа наймаанай эрхимлэгшэ» гэһэн значок тэрэнэй үбсүүе шэмэглэнэ.

— Үшөө хэды жэл ажаллахабта гэнэ гүш? Арга шадалаараа нийтын ажалда хабаадахаб. Ажалтайл ябахада, бэе хүнгэн, һайн байдаг гэжэ һанагшаб. Аша зээнэрээ харалсаха, сүлөөгүй хүн гээшэ аабзаб, — гэжэ шоглон һагад дуугарна. Нимэл эсэхэ сусахые мэдэдэггүй, эрмэлзэл түгэс хүнһөө ондоо харюу хүлеэгдээгүй бэлэй.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Л. Раднаев.

Авторай фото.

ШЭНЭ КИНО

ҺОНИРХОН ХАРАХА БАЙХАТ

Үндэр сэгнэлтэдэ хүртэмөөр уран һайханай хэдэн олон фильм июль һара соо республика доторнай харуулагдахаар хүлеэгдэнэ.

А. Алов, В. Наумов, Н. Ильинский, А. Васильев, В. Йовице болон бусад мэдээжэ мастернуудай шэнэ бүтээлнүүдтэй кинодо дуратайшуул танилсаха аргатай байха.

Франциин, Швейцариин болон совет кинематографистнуудай суг найруулан табиһан «Тегеран-43» гэжэ уран һайханай фильм харагшадые һонирхуулхань дамжаггүй. Аяар дүшэн жэлэй саана Тегеранда үнгэргэгдэһэн уласхоорондын конференциин үеын үйлэ хэрэгүүдые, мүнөөнэй неонацизмын фашизмһаа үндэһэлһэнние, тэрээнтэй сэхэ холбоотой байһание А. Алов, В. Наумов гэгшэдэй найруулан табиһан энэ фильм этигэмээр харуулжа шадана.

Гол рольнуудые мэдээжэ совет артистнууд И. Костолевский, А. Джигарханян, Н. Белохвостикова болон манай харагшадта үнихэнэй танил болоһон Франциин киноактер Ален Делон гэгшэд гүйсэдхэнэ.

Е. Парновой романай удхаар найруулан табигдаһан «Мария Медичиин ханзахан» («Ларец Марии Медичи») гэһэн ушаралта ябадалай шэнжэтэй фильм хужарлан харамаар гэжэ һанагдана.

...XIII зуун жэлдэ эхилһэн нэгэ үйлэ хэрэг хүлеэгдээгүйгөөр мүнөө үе сагта үргэлжэлнэ. Италиһаа Ленинград хүрэжэ ерэһэн Савиньи гэжэ хүн гэнтэ һураггүйгөөр үгы болошоно. Милициин капитан Люсин бэдэрүүлгэ эмхидхэхэ зуураа түүхэдэ суурхаһан Мария Медичиин хайрсагханай нюусыень таажархина.

Инспектор Люсинэй ролие Валерий Рыжаков гүйсэдхэнэ. Бусад рольнуудтань К. Лучко, Э. Виторган, Е. Урусова, Р Симонов гэгшэд наадана.

Хүнэй сэдьхэл бодолые арюудхаха шадалтай үнэн һайхан дуран тухай Н. Губенкын «Амарагшадай ажабайдалһаа» («Из жизни отдыхающих») гэжэ нэрлэгдэһэн лентэ бидэндэ домоглоно.

Харагшадай халуун анхаралые татадаг, олондо мэдээжэ болоһон Р. Адомайтис, Ж. Болотова, Г. Бурков, Р. Быков болон бусад артистнууд энэ киногой гол рольнуудые гүйсэдхэнэ.

А. П. Довженкын нэрэмжэтэ киностудида Англиин уран зохеолшо А. Уиннигтоной туужын удхаар «Ферфаксын миллионууд» («Миллионы Ферфакса») гэһэн үнгэтэ фильм найруулан табигдаа.

Капитализмын эрхэ ёэйдалда хүнүүдэй хоорондохи харилсаанай зэбүүрхэмэ хүйтэн болодогые, жэгшүүритэ муухай алалсаа хюдалсаанай ходо һүжэржэ байдагые энэ социально-психологическа драма гэжэ нэрлэмээр фильм зураглана. СССР-эй арадай артист Юозас Будрайтис гол ролиие гүйсэдхэнэ.

«Шудхэрэй эшээнэй дэргэдэ» («У чертова логова») гэһэн үнгэтэ кинолентые «Молдова-фильм» харагшадай анхаралда дурадханхай. Режиссёр В. Йовице Н. Есиненку гэгшэтэй суг бэшэһэн сценарияараа энэ фильм найруулан табяа.

Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө Турциин булимтарагшадтай тэмсэлдэ бодоһон эрэлхэг молдаван арад тухай тус фильм бидэндэ хөөрэнэ.

Ородой түрүүшын революциин 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Лесной үйлсэдэхи гэр» («Дом на Лесной») гэһэн лентэ «Грузия-фильм» үйлэдбэрилэн гаргаа. Мүн тиихэдэ «Ехэ мүрэнэй эрьедэ» («На берегу большой реки») (Свердловско киностуди), «Моржнууд» («Плывут моржи») (Ленфильм) — эдэ хоёр фильм мүн лэ июль һарын репертуарта оролсохо.

Хари гүрэнэй уран һайханай кинолентэнүүдые нэрлэбэл, югослав кинематографистнуудай бүтээһэн «Һүүлшын урилдаан» («Последние скачки»), мүн Энэдхэгэй «Зүһэм хилээмэн» («Кусок хлеба») гэһэн хоёр серитэй үнгэтэ фильм, Австралиин «Кадди» гэхэ мэтэ лентэнүүд болоно.

Зоран хүбүүхэн моридто аргагүй дуратай юм. («Һүүлшын урилдаан»). Тэрээнтэй тон ехээр эжэлшэһэн Зимзелен гэжэ мориной үтэлхэдэ, ехэшүүл тэрэниие үүсэлхэ гэжэ шиидэнэ. Хани нүхэрөө абархын тула Зоран тэрэнээ хүтэлэн зугадана. Энээн тухай мэдэхэдээ, ехэшүүл буруу юумэ хэжэ байһанаа ойлгожо, Зимзелениие бишыхан нүхэртэнь ёэлэглэнэ...

Тус фильм Москвада үнгэрһэн XI уласхоорондын кинофестивальда мүнгэн шагналда хүртэһэн юм. Й. Ранчич энэ фильм найруулан табяа, тиихэдэ гол рольдонь Б. Петрович наадаһан байна.

Улаан-Үдымнай кинотеатрнууд июль һарын хугасаа соо иимэрхүү һонин-һонин шэнэ фильмүүдые хужарлан харахыень кинодо дуратайшуулые урина.

Т. НИКУЛИНА,
кинопрокадай ахалагша редактор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Тегеран-43» гэһэн фильмһээ хэһэг.

ГАИ-ГАЙ ЭКРАН

Июль һарын үнгэрөөд байһан түрүүшын долоон хоногой туршада республикын харгы замууд дээрэ харгын дүрим эбдэһэн зуугаад жолоошон ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаба. Тэдэнэй наян хоёрынь һогтуугаар машина жолоодожо ябаа. Тиихэдэ энэ үе соо дүрбэн хүн наһа бараһан, арбан гурбанинь хүндөөр гэмтэһэн байна.

Энээнһээ гадна мотоциклаар сэнгэхэ дуратайшуулай тоо энэ үе соо хараа байса олошороһон. Мотоциклда һуужа, хэтэрмэ түргөөр гүйлгэдэг залуушуул усалда ороно, харгын захаар ябаһан хүниие дайруулна. Үнгэрһэн долоон хоногой туршада харгы дээрэ болоһон арбан нэгэн усалта аварийн долоониинь мотоциклистнүүдэй гэмээр болоо гэжэ тодоруулагдаа. «Бурятфермmaш» заводто хүдэлдэг В. Панжаев харгын захаар ябаһан хүниие дайража, хүндөөр гэмтүүлбэ. Тэрэ һогтуу мүртөө, мотоцикл жолоодохо эрхэгүй байгаа.

Кабанскын районой Каменск тосхондо ажаһуудаг И. Артемьев һогтуугаар мотоциклда һуугаад зайгуултажа ябаһаар гай тодхор татаа. Харгын буруу талаар гүйлгэжэ ябаһаар, УАЗ-469 машинатай мүргэлдэшоо. Энэнэйнь хоншолон гэхэдэ, хүнгэн машина хүмэрижэ, досоонь һууһан гурбан хүн хүндөөр гэмтэһэн байна. Тиихэдэ харгыгаар хэтэрмэ хурдаар гүйлгэхэ дуратайшуул баригдаа. Жэшээнь, июлиин нэгэнэй үдэр авиазаводой слесарь В. Михайлюсин гэгшэ хурдаар гүйлгэжэ ябатараа, урбалдашоо. Мүнөө республикын харгы замууд дээрэ машина, техникэ хэтэрмэ хурдаар ябуулагшадтай тэмсэхэ зорилготойгоор тусхай һара соносхогдонхой.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

САГААН УЛАРИЛ

Сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо, аадарлаадшье абаха. Баруун тээһээ секундын 9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, тиихэдэ аадарай үедэ һалхинай хүсэн секундын 23 метртэ хүрэхэ. Үдэртөө 22—27, зарим районуудта 15—20 градус халуун болохо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Арад зоной найдал харюулха»—РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин материалнууд. «Фермын ажалай үдэр» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй түгые дээрэ үргэжэ ябаха»—ёбшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Сибириие үндэр соёлтой хизаар болгоё». В. Смирновой «Галуута-Нуурай миралдаан» гэһэн статья («Советская культура») газетэһээ абтаба. «БАМ-да болоһон эрдэмтэдэй уулзалга» —АПН-эй материал. «Шанарай түлөө шэнэ һал үгтэхэ зэргэтэй» — манай хөөрэлдөөн. «Түрэл орон доторнай»—ТАСС-ай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси». «Депутат Б. С. Семеновой хэлэһэн үгэ». «Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин» —ТАСС-ай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо, баримта» — суглуулбари. «ГАИ-гай экран». Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика 10.05 — «Линия жизни» — уран һайханай фильм (2-дохи сери). 11.10 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.10 «Апсны 67» гэжэ дуу, хүгжэмэй ансамблиин концерт. 12.25 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Монголдо Арадай революциин илаһаар 60 жэлэй ойе угтуулан». «Монголой үндэр тэнгэри». 16.30 — Т. Хренников. «Нэгэдэхи симфони».

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Буряад орон-81» гэһэн программа (буряадаар). 17.35 — «ТВ-гэй адресат». 17.50 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Туяана» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй түсэбтэ табан жэл» (2-дохи дамжуулга). 18.30 — «Байгал» программа. 19.00 — Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан концерт. 20.00 — «Үнгэрһэн ба ерээдүйн үенүүдэй хоорондо». Японой эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудые һэргээхэ зорилготой империалис гүрэнүүдэй политикын уг удха тухай телевизионно баримтата фильм. 20.55 — «Линия жизни» — телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Зелёная Гура хотодо үнгэргэгдэһэн «Совет дуун» гэһэн фестивальда хабаадагшадай концерт. 23.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.50— «Дивертисмент». Фильм-концерт.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 — Үхибүүдтэ. «Великое противостояние» — уран һайханай фильм (2-дохи сери). 14.05 — Узбегэй ССР-эй баледэй залуу артистнуудай концерт. 14.30 — «Кот в сапогах»—мультфильм.

«Орбита». 16.55—«Шатарай һургуули». 17.25 — «Бауманцууд» — телевизионно очерк. 18.05 — «Хүбүүд, урагшаа!». 18.50 — «Арадай уран бүтээл». Телевизионно шэнжэлэл. 19.15 — «Зураг бүридэнь — наранш». 19.30 — 19.45 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45—Үхибүүдтэ. Телевизионно фильм. 20.00— «Манай хото — манай гэр» гэһэн циклһээ дамжуулга. 20.35 — Фильм-концерт.

«Орбита». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Валя хээтэй хөөрэнэ...» 21.15 — «Танил аялганууд». Театр, телевидени болон киногой хүгжэм. 22.00—«Время». 22.35 — «Собака на сене» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сери).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54. приемная —2-54-93. зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, инфо, машин—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-03553. Заказ № 159. Индекс 5901.